ORTODOKSİA
AHLÂKİ VE DİNİ RESALE

Müdürü mes'ul
MELETIOS LUKAKIS

Mahal idare
Tahta Minare, Vodina Sokağı 42
İstanbul — Fener

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΗΘΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ
† Ο ΧΡΙΣΤΟΥΠΟΛΕΩΣ ΜΕΛΕΤΙΟΣ

ΕΤΟΣ ΙΗ΄. — ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1943 — ΤΕΥΧΟΣ 1

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ :

Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΚΑΙ Η ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΖΩΗ

"Ταλαίπωρος ἄνθρωπος"! ἀνεβόησέ ποτε ὁ οὐρανοβάμων ἀπόστολος Παῦλος ἐρευνῶν τὴν ἐσωτερικὴν ὕπαρξιν τοῦ ἀνθρώπου, τὴν τραγικὴν πάλην τῶν διαφόρων καὶ ἀντιθέτων ἀλληλοσυγκρουομένων τάσεων καὶ κλίσεων καὶ ἐνστίκτων καὶ δυνάμεων, τῆς ὁποίας ὡς κονίστρα χρησιμεύουν τὰ βάθη τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου. Προβλήματα, ἀνεξιχνίαστα μυστήρια μὲ ἕδραν αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον, τὴν ὕπαρξιν ἐκείνην τὴν ὁποίαν ὁ ἴδιος ἀπόστολος ὠνόμασεν "***ἔσω ἄνθρωπον***". Ὁποῖα ὅμως ἄλλα προβλήματα ὅταν ἐξέλθωμεν ἀπὸ τὴν στενὴν καὶ συνάμα ἀχανῆ καὶ μυστηριώδη ἀνθρωπίνην ὕπαρξιν! Θὰ εὕρωμεν τὸ μυστήριον αὐτὸ τοῦ μικροκόσμου νὰ περιβάλλεται καὶ νὰ κατακλύζεται ἀπὸ νιφάδας αἰνιγμάτων. Τὸ ἀκατάληπτον μικροσκοπικὸν ἐν σχέσει πρὸς τὸ σύμπαν σημεῖον, ὁ ἄνθρωπος, πλέει μέσα εἰς τὸ ἀχανὲς πέλαγος τῆς ζωῆς, ὅπου συνωθοῦνται ἀκατάπαυστα τὰ κύματα τῶν ἀσυλλήπτων μυστηρίων τοῦ ἀγνώστου.

"Η φύσις, ἐν πλήρει ἡμέρᾳ, ἐμφανίζεται γεμάτη ἀπὸ μυστήρια,

Η ΕΝ ΧΑΛΚΗι Ι. ΜΟΝΗ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ

5) ΣΤΟΥΔΙΟΝ — ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Ὁ ἡγούμενος τῆς ἱ. ἡμῶν μονῆς ἱερομόναχος Διονύσιος γράφων κατὰ Φεβρουάριον 1691 ἀνέφερεν ὅτι αὕτη «***ὑπῆρχε πρότερον στούδιον σοφίας καὶ μαθημάτων οὐ μόνον μοναζόντων ἀλλὰ καὶ βασιλέων καὶ ἀρχόντων*** [1])». Ἡ πληροφορία εἶνε πολύτιμος μαρτυροῦσα δύο τινά, συμβαίνοντα ἄλλοτε, ***πρότερον***, δηλ. πρὸ τῆς ἁλώσεως.: α΄) ὅτι ἡ ἱ. αὕτη μονὴ δὲν ἦτο ἁπλῶς κάθισμα εὐαγὲς καθοδηγοῦν τοὺς ἐν αὐτῇ πατέρας εἰς τὴν μοναδικὴν ἐνάσκησιν καὶ τὴν ἰσάγγελον πολιτείαν, ἀλλ᾽ ἀπετέλει καὶ ***στούδιον*** (studium = φροντιστήριον, σπουδαστήριον, σχολεῖον), ἐκπαιδευτήριον πλῆρες, μεταδίδον εἰς αὐτούς, εἰς τοὺς ***μονάζοντας***, τήν τε ἔσω καὶ τὴν θύραθεν παιδείαν καὶ β΄.) ὅτι ὑπῆρξεν ἀκόμη πανδιδακτήριον καὶ μὴ ἀδελφῶν αὐτῆς, καὶ λαϊκῶν, καὶ δὴ ὑπεροχικῶν τοιούτων, ὡς εἶνε ***οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες***. Πῶς νοητέον τὸ γεγονὸς τοῦτο δὲν καθορίζεται μὲν ἐπακριβῶς, ἀφίνει ὅμως νὰ θεωρηθῇ ὡς πολὺ πιθανὸν ὅτι ἡ παρουσία βασιλικῶν καὶ ἀρχοντικῶν προσώπων δὲν ὠφείλετο μόνον εἰς λόγους περιορισμοῦ καὶ ἐγκλείσεως αὐτῶν ἐν τῇ ἱ. ἡμῶν μονῇ, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐλευθέραν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν μετάβασιν εἰς αὐτὴν πρὸς περαιτέρω ἐπέκτασιν τῶν γνώσεων καὶ πλουτισμὸν τοῦ νοῦ αὐτῶν.

Καὶ ἀντιλαμβάνεταί τις ὁποία τις ἦτο ἡ συμβολὴ τῆς ἱ. ταύτης μονῆς εἰς τὸ καθόλου ἔργον τῆς Διοικούσης Ἐκκλησίας διὰ τῆς προπαιδεύσεως καὶ τοῦ καταρτισμοῦ μεμορφωμένων κληρικῶν αὐτῆς, ἐξ᾽ αὐτῶν δὲ πάλιν τίς οἶδεν ἐὰν δὲν ὑπῆρξαν ὀλίγοι ἢ καὶ πολλοὶ οἱ καταλαβόντες καὶ αὐτὰ τὰ ἀνώτατα τῆς Ἐκκλησίας διακονήματα. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ ὡραία αὕτη καὶ ἱερὰ ἰδιότης καὶ ἀποστολὴ τῆς ἱ. μονῆς ἔληξε μίαν ἡμέραν καὶ ἔληξε πολὺ πρὸ τῆς ἁλώσεως, ἵνα μετὰ αἰῶνας ὁλοκλήρους, περὶ τὰ μέσα τοῦ ιθ΄. αἰῶνος, ἐπαναληφθῇ καὶ πάλιν.

* * *

Ἡ μόρφωσις καὶ προπαρασκευὴ κληρικῶν διὰ τὴν μεγάλην διακονίαν καὶ ἀποστολὴν αὐτῶν ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἀπησχόλει σοβαρῶς τὴν Ἐκκλησίαν Κπόλεως διὰ μέσου τῶν αἰώνων, τί δὲ ἐπέτυχεν αὕτη εἰς τὸ παρελθὸν περὶ τούτου μαρτυρεῖ ἡ ἱστορία. Ἀπὸ δὲ τῆς ἁλώσεως καὶ ἐφεξῆς, παρεκτὸς ἄλλων τινων ἐνεργειῶν ἐν τῷ κλίματι αὐτῆς, ἀναφερομένων εἰς τὸν καταρτισμὸν καὶ τὴν μόρφωσιν ἐνοριακοῦ κλήρου, πρώτην φορὰν συναντῶμεν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει εἰδικὴν ἐκκλ/κὴν σχολήν, τὴν ἐξ

[1]) † ***Μ. Πρωτ. Ἀθηναγόρα*** αἱ ἱστορ. μοναὶ τῆς νήσου Χάλκης, ΚΠ. 1921 σελ. 84.

ἀφορμῆς τῆς καϊρείου αἱρέσεως τοῦ ***θεοσεβισμοῦ*** ἱδρυθεῖσαν ἐν Φαναρίῳ ἐπὶ Γρηγορίου ΣΤ΄ (Σ/βρ. 1839) ***Θεολογικὴν*** τοιαύτην. Ἀλλ᾽ ἡ σχολὴ αὕτη «διὰ τὸ ἀκατάλληλον τοῦ μέρους καὶ τῶν πόρων τὸ ἀφαυρὸν μικρὸν ἀκμάσασα κατεπαύσατο», τὸ δὲ κατά τινα τρόπον ἀνατεθὲν ἐφεξῆς ἔργον τοῦ θεολογικοῦ καταρτισμοῦ τῇ ἐν Ξηροκρήνῃ τότε λειτουργούσῃ «πατριαρχικῇ τοῦ Γένους ἑλληνικῇ σχολῇ» δὲν ἱκανοποίει τὴν ἐπειγούσης μορφῆς ἀνάγκην τῆς Ἐκκλησίας περὶ μορφώσεως τοῦ ἱ. κλήρου ἐν ἐπὶ τούτῳ θεολογικῇ σχολῇ. [2]).

Καὶ τὴν ἀνάγκην ταύτην ἐπλήρωσε Γερμανὸς Δ΄. ὁ ἀπὸ Δέρκων. Μετὰ βαθεῖαν μελέτην τοῦ ζητήματος ἀνήγγειλε ἡμέραν τινὰ ἐπισήμως τῇ Διοικούσῃ Ἐκκλησίᾳ ὅτι εὑρίσκει καὶ θεωρεῖ δυνατὴν τὴν λύσιν τοῦ σοβαροῦ τούτου προβλήματος διὰ τῆς ἀναλόγου χρησιμοποιήσεως τῆς ἐν τῇ Χαλκίτιδι νήσῳ ἱερᾶς μονῆς τῆς ἁγίας Τριάδος. Ὁ ἴδιος πατριάρχης ἐσημείου ἐν τοῖς «***ἀπομνημονεύμασιν***» αὐτοῦ: «προαχθέντες εἰς τῆς πατριαρχείας τὴν περιωπήν, μέγα ἁμάρτημα ἐστοχαζόμεθα τὸ νὰ μὴ συντελέσωμεν, ὅσον ἠδυνάμεθα, ὑπὲρ τῆς βασίμου ἐκπαιδεύσεως τοῦ ἱεροῦ κλήρου. Ἑνὶ λόγῳ ἐθέμεθα κατὰ νοῦν νὰ ἀνοικοδομήσωμεν τὸ ἱερὸν τοῦτο καταγώγιον τῆς Παναγίας Τριάδος καὶ νὰ ἀναδείξωμεν τὸ μοναστήριον τοῦτο ***Θεολογικὴν Σχολὴν***», ἢ ὡς ἀνέφερεν ἐν τῷ σιγιλλίῳ αὐτοῦ (Ἰούλιος 1843), «ἐπὶ θεοφιλεῖ σκοπῷ τοῦ ἀναδειχθῆναι ***σχολεῖον θεολογικὸν*** ἐν εὐθέτῳ καιρῷ, ὅτε δηλονότι ἡ θεία εὐσπλαγχνία καὶ φιλανθρωπία ἐπιχορηγήσῃ τοὺς ἀναλόγους καὶ ἀναγκαίους πόρους ὡς πρὸς τὴν πραγματοποίησιν τοῦ τοιούτου θεοφιλοῦς σκοποῦ».

Καὶ ὁ εὔθετος οὗτος καιρὸς δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐπέλθῃ διὰ τῆς ἐπισπεύσεως τῆς ἀνοικοδομήσεως τῆς ἱ. μονῆς, τοῦ ναοῦ τῆς ὁποίας τὰ ἐγκαίνια ἐτελέσθησαν τὴν 13 Σ/βρίου 1844. «Ἡ οἰκοδομὴ περατωθεῖσα σὺν Θεῷ λίαν εὐρύχωρος καὶ περικαλλής, ἔτι δὲ καὶ τοῦ μέρους τὸ πρόσφορον καὶ πρὸς ἕδραν τῆς ἱερᾶς θεολογίας τῷ ὅτι κατάλληλον ἐνεθάρρυνε καὶ ἐπερρώσατο τὸν κοινὸν ζῆλον καὶ τὴν προθυμίαν ἐπὶ τῷ ἀναδεῖξαι ***αὐτὸ σχολὴν θεολογικήν***, κοινῇ τότε γνώμῃ καὶ ἀποφάσει τῆς τε ἐκείνου Παναγιότητος, ἀπ᾽ ἀρχῆς ἀπευθυνομένου πρὸς αὐτὸν τὸν θεοφιλῆ σκοπόν, καὶ πάσης τῆς ἱεραρχίας, ***ἀφωσιώθη ἡ νεόδμητος αὕτη μονὴ ἐν ἀποκαταστάσει θεολογικῆς σχολῆς***..... καὶ οὕτως ἀποκατέστη, τῇ θείᾳ εὐδοκίᾳ, πάνυ καλῶς καὶ εὐρύθμως ἡ θεολογικὴ αὕτη σχολή». Τὴν 1 Ὀκτωβρίου 1844 μεταβὰς εἰς τὴν ἱ. μονήν, κατ᾽ ἐντολὴν πατριαρχικήν, ἐτέλεσε τὴν θ. λειτουργίαν ὁ μητροπολίτης Καισαρείας Παΐσιος εὐλογήσας καὶ ἁγιάσας διδασκάλους καὶ μαθητάς, τὴν δὲ 8ην ἰδίου μηνὸς ἐγένετο ἡ ἔναρξις τῶν μαθημάτων τῆς σχολῆς.

Ἔκτοτε ἡ ἱ. ἡμῶν μονὴ τῆς Ἁγίας Τριάδος, ***ὡς ἱερὰ Θεολογικὴ Σχολή***, συμπληροῦσα μετ᾽ οὐ πολὺ ὁλόκληρον ἑκατονταετίαν, ἐξακολουθεῖ μετ᾽ ἀφοσιώσεως τὸ ἅγιον ἔργον «ἐπὶ ἐκπαιδεύσει τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν ὀρθοδόξου κλήρου, εὐκλείᾳ τε τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ πρὸς κοινὴν τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος ὠφέλειαν».

---

[2]) ὅρα ἡμετέραν μελέτην ἐν ***Ὀρθοδοξίᾳ*** ΣΤ΄ (1931) σ. 630 ἑξ.

† Ὁ ΣΑΡΔΕΩΝ ΓΕΡΜΑΝΟΣ

ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΩΝ ΖΩΝΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΚΕΚΟΙΜΗΜΕΝΟΥΣ ΔΙΑ ΜΕΣΟΥ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ

(Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 210)

Παλαιὰ συνήθεια τῶν χριστιανῶν εἶνε, ὅπως τὰ ἱερὰ μνημόσυνα συνοδεύωσιν ἡ λεγομένη ***μακαριά***, ἤτοι τὸ ἐπιμνημόσυνον γεῦμα τὸ παρατιθέμενον ὑπὸ τῶν οἰκείων τοῦ ὑπὲρ οὗ τὸ ἱερὸν μνημόσυνον τελεῖται, τὰ ***κόλλυβα*** καὶ τὰ ***ἐλεήμονα ἔργα*** ὑπὲρ ἐνδεῶν ἢ φιλανθρωπικῶν ἱδρυμάτων.

Τὸ ἔθιμον τῆς μακαριᾶς εἶνε ἐξέλιξις τῶν παρὰ τοῖς Ἐθνικοῖς καὶ τοῖς Ἰουδαίοις ἐπικρατούντων ἐπιμνημοσύνων περιδείπνων. Καὶ οἱ μὲν Ἐθνικοὶ εὐωχοῦντο ἐν αὐτοῖς ἐπὶ τοῦ τάφου ἔχοντες τὴν ἀντίληψιν, ὅτι μετ᾽ αὐτῶν συνευωχεῖτο καὶ ὁ ὑπ᾽ αὐτὸν νεκρός, οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἤσθιον, κατὰ τὴν Γραφήν, ***τὸν ἄρτον τῆς θλίψεως*** καὶ ἐκένουν ***τὴν κύλικα τῆς παρηγορίας***, οἱ δὲ Χριστιανοὶ ἐξύψωσαν τὸ ἔθιμον τοῦτο καὶ διὰ χριστιανικῆς χροιᾶς περιβαλόντες αὐτὸ εὔχονται ***ἐν τῇ μακαριᾷ*** ὑπὲρ μακαρίας μνήμης καὶ αἰωνίου ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ κεκοιμημένου.

Περὶ δὲ τῆς χρήσεως τῶν κολλύβων κατὰ τὰ ἱερὰ μνημόσυνα προκειμένου, ὑπάρχει μὲν ἡ λαϊκὴ ἀντίληψις, ὅτι αὕτη εἰσήχθη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ***τοῦ θαύματος τῶν κολλύβων*** [1] τοῦ κατὰ τὸ Ψυχοσάββατον τῆς Καθαρᾶς Ἑβδομάδος ἐπὶ Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτου τῷ 362 συντελεσθέντος, πλὴν τὸ βέβαιον εἶνε, ὅτι τὰ κόλλυβα εἶνε μεταγενεστέρα ἐξέλιξις τοῦ ἀρχαιοτέρου παρὰ τοῖς πρώτοις χριστιανοῖς ἐθίμου τῆς διανομῆς ἀρτιδίων εἰς τὸν κατὰ τὰ ἱερὰ μνημόσυνα παριστάμενον λαόν. Τοῦτο καταδείκνυται καὶ ἐκ τῆς ἐτυμολογικῆς συγγενείας τῆς λέξεως κόλλυβα πρὸς τὴν λέξιν ***κωλύφια***, ὡς ἐλέγοντο τὰ ἀρτίδια τὰ διανεμόμενα ὑπὸ τῶν

(1 Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης ἐπιθυμῶν, ὅπως μολύνῃ τοὺς χριστιανοὺς κατὰ τὴν Καθαρὰν Ἑβδομάδα, διέταξεν, ἵνα τὸ Σάββατον τῆς ἑβθομάδος ταύτης ἅπαντα τὰ τρόφιμα τῆς ἀγορᾶς λάθρᾳ μιανθῶσι διὰ τοῦ αἵματος τῶν «εἰδωλοθύτων» Θείᾳ ὅμως προνοίᾳ ὁ Μεγαλομάρτυς Θεόδωρος ὁ Τήρων ἐμφανίζεται κατ᾽ ὄναρ τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ Κων/λεως Εὐδοξίῳ καὶ ἀποκαλύψας αὐτῷ τὸ μυστικὸν εἰσηγήθη, ὅπως διαταχθῶσιν οἱ χριστιανοί, ἵν᾽ ἀπόσχωσι τὴν ἡμέραν ἐκείνην τῶν ἐν λόγῳ τροφίμων καὶ τραφῶσι διὰ βεβρασμένου σίτου, οὗ γενομένου, ἐσώθησαν οἱ χριστιανοὶ ἐκ τοῦ μιάσματος τῆς μεμολυσμένης τροφῆς κατὰ τὸ ψυχοσάββατον τῆς Καθαρᾶς Ἑβδομάδος.

ἀθλητῶν τῷ λαῷ τῷ παρισταμένῳ εἰς τοὺς ἀγῶνας αὐτῶν, καὶ τὴν σλαβικὴν τοιαύτην chleb ἢ chlevba, ἧς ἡ ἑρμηνεία εἶνε ἄρτος. Ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ βεβρασμένος σῖτος τῶν κολλύβων, ὡς κοινὸν σημεῖον ἐπαφῆς μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ ἄρτου, ἀποτελεῖ ἑτέραν τρανῆ ἀπόδειξιν, ὅτι τὰ κόλλυβα εἶνε νεωτέρα ἐξέλιξις τῶν ἀρτιδίων, τῶν ἀρχαιότερον διανεμομένων τῷ λαῷ ὑπὸ τῶν χριστιανῶν κατὰ τὰ ἱερὰ μνημόσυνα.

Εἶνε δὲ λίαν εὔστοχος ἡ χρῆσις τῶν ἐκ βεβρασμένου σίτου κολλύβων κατὰ τὰ ἱερὰ μνημόσυνα, διότι οὗτος συμβολίζει, κατὰ τὴν Γραφήν, τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν τῶν κεκοιμημένων. Ὃν τρόπον δηλονότι ὁ κόκκος τοῦ σίτου γυμνὸς πίπτων ἐπὶ τῆς γῆς, μετὰ πάροδον ὡρισμένου χρόνου ἐγείρεται ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἔνσωμος, οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος ἀποθνήσκων ἐν φθορᾷ ἀναστήσεται ἐν καιρῷ ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἐν ἀφθάρτῳ σώματι (Ἰωάν. 12,24 καὶ Α'. Κορ. 15,35—45.)

Καὶ τὸ ἔθιμον τῶν ἐπιμνημοσύνων ἐλεημόνων ἔργων πρὸς ἐνδεεῖς ἢ φιλανθρωπικὰ Ἱδρύματα ἀνάγεται ὡσαύτως εἰς ἀρχαίαν ἐποχήν. Αἱ ἀποστολικαὶ Διαταγαὶ ὁρίζουσι: «Διδόσθω ἐκ τῶν ὑπαρχόντων τοῦ ἀποιχομένου πένησιν εἰς ἀνάμνησιν αὐτοῦ (Ἀποστ. Διατ. Η'. 42, Migne I,II 45—48)». Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος λέγει: Βούλει τιμῆσαι τὸν ἀπελθόντα; Ἑτέρως τίμησον, ἐλεημοσύνας ποιῶν, εὐεργεσίας (Χρυσ. Ὁμιλ. Ξα' εἰς Ἰωάν.)» Ὡσαύτως καὶ ὁ Ἱερώνυμος, ὁ Τερτυλλιανὸς καὶ πολλοὶ ἄλλοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἀναφέρουσιν ἐπιμνημοσύνους προσφορὰς ὑπὲρ τῶν ἀποιχομένων.

Δέον ὅμως ἰδιαζόντως ὅλως νὰ τονισθῇ, ὅτι τὸ κύριον καθῆκον τοῦ χριστιανοῦ, δι' οὗ πρέπει οὗτος νὰ ἐπιδιώκῃ τὴν ὅσον ἔνεστιν ἐξιλέωσιν τῶν ἁμαρτημάτων τοῦ κεκοιμημένου οἰκείου αὐτοῦ, εἶνε ἡ ὑπὲρ αὐτοῦ τέλεσις ἱεροῦ μνημοσύνου. Ἡ μνεία τοῦ ὀνόματος τοῦ κεκοιμημένου κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, ἐν ᾗ ἡ ἀναίμακτος τοῦ Κυρίου θυσία μυσταγωγεῖται καὶ αἱ ἀναγινωσκόμεναι σχετικαὶ συγχωρητικαὶ εὐχαὶ ἐν τῷ ἱερῷ μνημοσύνῳ εἶνε τὰ οὐσιώδη καὶ κύρια μέσα, δι' ὧν εἶνε δυνατὸν νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν παρὰ τοῦ Κυρίου ἀνακούφισιν τῆς ψυχῆς τοῦ κεκοιμημένου ἀπὸ τῶν βαρυνόντων αὐτὴν ἁμαρτημάτων.

Τοιαύτη εἶνε ἡ ἀντίληψις τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας καὶ τῶν Ἁγίων Πατέρων αὐτῆς, σαφέστατα ἐξαγομένη ἐξ ὅσων ἀνωτέρω ἐλέχθησαν ἐν τῇ περὶ τῆς ἀρχαιότητος καὶ τῆς ἀναγκαιότητος τοῦ ἱεροῦ μνημοσύνου σχετικῇ παραγράφῳ.

Τὰ ἐλεήμονα ἐπιμνημόσυνα ἔργα, λίαν ἀξιέπαινα καθ' ἑαυτά, εἶνε ἁπλούστατα μέσα ἐπικουρικὰ ὑπηρετοῦντα τὸν ἱερὸν σκοπόν, ὃν τὸ ἱερὸν μνημόσυνον ἐπιδιώκει.

Ἐσφαλμένη ἑπομένως τυγχάνει ἡ ἀντίληψις πολλῶν, οἵτινες ἀντι-

καθιστῶσι τὸ ἱερὸν μνημόσυνον διὰ μόνης τῆς ἐλεημοσύνης εἰς ἐνδεεῖς ἢ φιλανθρωπικὰ Ἱδρύματα ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ κεκοιμημένου οἰκείου αὐτῶν.

* * *

Τοιαύτη, ὡς ἐν περιλήψει, ὑπῆρξεν ἡ σχέσις καὶ τὰ καθήκοντα τῶν ζώντων πρὸς τοὺς κεκοιμημένους διὰ μέσου τῶν αἰώνων. Σὺν τῷ χρόνῳ δὲ ταῦτα ἐξελιχθέντα καὶ διαμορφωθέντα ἔλαβον τὴν ἣν νῦν παρὰ τοῖς διαφόροις λαοῖς καὶ ἔθνεσι φέρουσι μορφήν. Τὸ βέβαιον εἶνε, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὅσον περισσότερον προάγεται καὶ τελειοποιεῖται ἐν τῷ κύκλῳ τῆς ἠθικῆς καὶ τοῦ καλῶς ἐννοουμένου πολιτισμοῦ, τόσον ἐπιτακτικωτέραν αἰσθάνεται τὴν ψυχικὴν ἀνάγκην, ἵνα εὑρίσκηται εἰς νοερὰν ἐπαφὴν καὶ ἐπικοινωνίαν μετὰ τῶν ἀποιχομένων προσφιλῶν προσώπων αὐτοῦ διὰ τῆς ἀνελλιποῦς ἐκπληρώσεως τῶν πρὸς αὐτὰ ὀφειλομένων θρησκευτικῶν καθηκόντων.

Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται καὶ ὁ εὐγενὴς ζῆλος τῶν διαφόρων ἀνεξαρτήτως δόγματος λαῶν, φυλῶν, ἐθνῶν καὶ ἀτόμων εἰς τὸ κεφάλαιον τῆς εὐπρεποῦς ἐμφανίσεως τῶν τε νεκροταφείων καὶ τῶν ἰδιωτικῶν τάφων αὐτῶν, τοῦθ᾽ ὅπερ εἶνε καὶ τὸ κάτοπτρον τοῦ πολιτισμοῦ ἑκάστου αὐτῶν.

Ἀτυχῶς ἐπέπρωτο, ὅπως ἡ ἀνθρωπότης κατὰ τὸν αἰῶνα ἡμῶν λόγῳ τῶν πληξάντων αὐτὴν μεγάλων πολέμων ὑστερήσῃ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῶν ἱερῶν αὐτῆς πρὸς τοὺς κεκοιμημένους καθηκόντων.

Πόσαι, φεῦ! ἀνθρώπινοι ὑπάρξεις πίπτουσαι νῦν καθ᾽ ἡμέραν πρὸ τοῦ ἀπηνοῦς βωμοῦ τοῦ ἀγρίως μαινομένου αἱμοχαροῦς Ἄρεως νεκροὶ ἄταφοι δὲν πληροῦσι τὰ βουνά, τὰ ὄρη, τὰς θαλάσσας, καὶ τοὺς ὠκεανούς;

Εὐχηθῶμεν ἀπὸ καρδίας, ὅπως ὁ Πανάγαθος καὶ Φιλάνθρωπος Κύριος εὐδοκήσῃ, ἵνα συντόμως τερματισθῇ ἡ τόσον τραγικὴ καὶ πρωτοφανὴς αὕτη ἀνθρωποκτονία καὶ ἐπανέλθῃ ἡ ἀνθρωπότης εἰς τὴν κανονικὴν αὐτῆς τροχιάν, ἐξ ἧς τόσον σκληρῶς ἀπὸ τριετίας καὶ πλέον ἐξετροχιάσθη, ὁπότε αὕτη, ὡς εἰκός, πρὸς τοῖς ἄλλοις θὰ ἔχῃ καὶ τὴν εὐκαιρίαν ἵνα, μυχίαν ψυχικὴν ἀνάγκην καὶ ὑψηλὸν ἅμα θεῖον διάταγμα ἐκπληροῦσα, ἀνελλιπῶς ἐπιτελῇ τὰ ἱερὰ καθήκοντα αὐτῆς πρὸς τὰς ἑκάστοτε θείῳ βουλήματι τὸν μάταιον καὶ κενὸν τοῦτον κόσμον καταλειπούσας ἀνθρωπίνους ὑπάρξεις

† Ο ΠΡΟΥΣΗΣ ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ

ΑΙΩΝΙΑ ΠΡΟΤΥΠΑ [1)]

Πλήρης δόξης ἀκηράτου, ἱλαρὰ καὶ κατανυκτική, ἐπέλαμψε καὶ πάλιν εἰς τὸ στερέωμα τῆς Ἐκκλησίας ἡ σεπτὴ μνήμη τῶν τριῶν Ἁγίων Ἱεραρχῶν, προβάλλουσα εἰς τὸν εὐλαβῆ θαυμασμὸν τῶν πιστῶν ὑπέροχα παραδείγματα εὐσεβῶν ἐπιστημόνων και ποιμένων ἐκκλησιαστικῶν.

Ὁ βίος ἑνὸς ἑκάστου, ὁ θεωρητικὸς καὶ ὁ πρακτικός, ἐμφανίζει βεβαίως ἰδίους χαρακτῆρας, τοὺς ἀξιοθαυμάστους ἐκείνους χαρακτῆρας, ἐκ τῶν ὁποίων ἀναγνωρίζονται καὶ ἐπιβαλλονται εἰς τὴν κοινὴν συνείδησιν αἱ ἔξοχοι προσωπικότητες. Ἀλλὰ κοινὸν γνώρισμα καὶ τῶν τριῶν εἶναι ὁ ἔνθεος ζῆλος ὑπὲρ τῆς εὐσεβοῦς ἐπιστήμης καὶ κατὰ Θεὸν μορφώσεως, καὶ ἡ ἀνενδοίαστος αὐταπάρνησις ἐν τῇ διακονίᾳ των, ὡς ποιμένων καὶ διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας.

Εἰς τὴν ἀρετὴν δικαίως ὀφείλεται ἡ τιμὴ καὶ ὁ ἔπαινος. Ἡ μὲν Ἐκκλησία προσηκόντως τιμᾷ καὶ γεραίρει «τοὺς τρεῖς μεγίστους φωστῆρας», οἵτινες δι' ὅσων «ἐποίησαν καὶ ἐδίδαξαν» ἔγραψαν τὰς λαμπροτέρας σελίδας τῆς ἱστορίας της. Ἡ δὲ εἰς τοὺς μητρικοὺς αὐτῆς κόλπους ζωογονηθεῖσα καὶ μορφωθεῖσα παιδεία ἀνύψωσε τὴν μνήμην αὐτῶν εἰς ἑορτὴν τῶν Γραμμάτων, καὶ ἀνέδειξε τὰ ὀνόματά των φωτεινὸν σύμβολον τῶν «ἐραστῶν γενομένων τοῦ κάλλους αὐτῆς».

Ζηλωταὶ καὶ ἡμεῖς τῆς πατρῴας παραδόσεως καὶ ταπεινοὶ θαυμασταὶ τῆς ἀρετῆς τῶν τριῶν Ἁγίων Ἱεραρχῶν, δεῦτε προσκομίσωμεν εἰς τὴν ἱερὰν αὐτῶν μνήμην τὴν ὀφειλομένην τιμὴν καὶ τὸν ἔπαινον, μελετῶντες εὐσεβοφρόνως τὴν δρᾶσιν αὐτῶν ὡς ἐπιστημόνων καὶ ὡς ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας.

*
* *

Βασίλειος ὁ Μέγας, Γρηγόριος ὁ θεολόγος καὶ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, τῶν ὁποίων τὴν τιμητικὴν ἀνάμνησιν συνήνωσεν ἡ Ἐκκλησία εἰς κοινὴν ἑορτήν, ἐγένοντο ἀξιόζηλα πρότυπα χριστιανῶν ἐπιστημόνων. Ὁδεύσαντες πρὸς τὸ μυστήριον τῆς Βηθλεὲμ διὰ τοῦ πανευφήμου τῆς Παλλάδος Ἄστεως, ἔνθα μνημεῖα τοῦ Πνεύματος ἄφθιτα, δὲν ἠρκέσθησαν ἁπλῶς εἰς πρόχειρον καὶ ἐπιπολαίαν ἱκανοποίησιν τοῦ φιλομαθοῦς αὐτῶν ζήλου, ἢ εἰς πρόσκτησιν γνώσεως ἐπιστημονικῆς πρὸς σκοποὺς ἐπαγγελματικούς, ἀλλὰ πρὸ παντὸς ἐπεζήτησαν νὰ διαφωτίσωσι τὸ μυστήριον τῆς πίστεως, νὰ δικαιώσωσιν ἐν τῇ ἐπιστήμῃ καὶ νὰ στηρίξωσι διὰ τῆς

(1) Λόγος εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, λεχθεὶς ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ, ἐν Πατριαρχικῇ καὶ Συνοδικῇ χοροστασίᾳ.

ἐπιστήμης τὴν χριστιανικὴν ἀλήθειαν. Εἰλικρινεῖς καὶ ἀπροκατάληπτοι τῆς ἀληθείας ἐρευνηταί, ταχέως διεῖδον τὴν ἐσωτερικὴν συγγένειαν καὶ συμφυΐαν τῆς ἀρχαίας φιλοσοφίας καὶ τοῦ χριστιανισμοῦ. Πνεύματα πεφωτισμένα καὶ καθαρά, δὲν ἤργησαν νὰ κατανοήσωσιν ὅτι ἡ Φιλοσοφία ἡ ἀνυψωθεῖσα εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ ἑνὸς Θεοῦ, ποιητοῦ τοῦ κόσμου καὶ συντηρητοῦ, τῆς ἀρχικῆς καὶ ἀπολύτου μονάδος κατὰ Πυθαγόραν, τοῦ ἑνὸς κατὰ τοὺς Ἐλεάτας, τοῦ νοῦ κατὰ Ἀναξαγόραν, τοῦ ἄκρου ἀγαθοῦ κατὰ Πλάτωνα, τοῦ πρώτου κινοῦντος κατὰ Ἀριστοτέλην, ἐπετέλεσε παρὰ τοῖς ἐθνικοῖς ἔργον ὅμοιον καὶ ἀνάλογον πρὸς ὅ,τι ἐπετέλεσαν ὁ Νόμος καὶ οἱ Προφῆται ἐν τῷ Ἰσραήλ, τὴν προπαρασκευὴν τῶν ἐθνῶν εἰς τὴν ἐν Χριστῷ Ἀποκάλυψιν.

Ὁρμώμενοι οἱ τρεῖς Ἱεράρχαι ἀπὸ τῆς ὑγιοῦς ἀρχῆς καὶ προϋποθέσεως, ὅτι ἡ φιλοσοφικὴ γνῶσις καὶ ἡ χριστιανικὴ ἀλήθεια εἶνε φύσει συγγενεῖς καὶ οἰκεῖαι, ἀφοῦ κοινὴ ἀμφοτέρων πηγὴ εἶνε ὁ Θεός, ἐπεχείρησαν νὰ ἐπιστεγάσωσι τὸ οἰκοδόμημα τῶν πρὸ αὐτῶν Πατέρων καὶ Διδασκάλων, νὰ συνάψωσι δηλαδὴ τὰ διεστῶτα, νὰ συμβιβάσωσι τὴν ἐπιστήμην πρὸς τὴν ἀποκάλυψιν, νὰ προσαγάγωσι τὴν φιλοσοφίαν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Καὶ κατώρθωσαν τοῦτο δι' ἐργασίας ἁδρᾶς, πολυμεροῦς, ἐπιστημονικῆς, εἴτε διδάσκοντες ἐπ' Ἐκκλησίας καὶ παιδαγωγοῦντες τὸν λαὸν εἰς τὴν ὀρθὴν γνῶσιν, εἴτε θεολογοῦντες καὶ ἐπεξεργαζόμενοι ἐπιστημονικῶς τὰς ὑψίστας ἀληθείας τῆς πίστεως. Μάρτυρες ἀψευδεῖς τῶν λόγων μου πρόκεινται αἱ ἀπειράριθμοι αὐτῶν συγγραφαί, θησαυρὸς ὅλος θρησκευτικῶν, ἠθικῶν καὶ φιλοσοφικῶν ἀληθειῶν, ἐν ταῖς ὁποίαις ὁ πλοῦτος τῶν ἐννοιῶν καὶ τὸ ὕψος τῆς θεωρίας ἁμιλλῶνται πρὸς τὰς καλλονὰς τοῦ λόγου καὶ τὴν φιλοσοφικὴν ἀντίληψιν τῶν πραγμάτων.

Διὰ παιδεύσεως πλουσίας καὶ ἀμφιλαφοῦς, τῆς παιδεύσεως ἐκείνης, «ἧς οἱ πόνοι εἰσὶν ἀρεταί», ἐπροσωποποίησαν οἱ τρεῖς Ἱεράρχαι τὸν ἰδανικὸν τύπον τοῦ ἐν τοῖς γράμμασι μεμορφωμένου χριστιανοῦ, τοῦ ἐπιστήμονος θεολόγου, καὶ ἐγένοντο περιφανεῖς ἐκπρόσωποι καὶ γνήσιοι φορεῖς τοῦ πνεύματος τῆς ἐλευθέρας, ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ θεοσδότου δόγματος, ζητήσεως τῆς ἀληθείας, ὅπερ ἀείποτε ἐπρυτάνευσεν ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ. Ὁ Ὠριγένης, ὁ Συνέσιος, ὁ Νεμέσιος καὶ οἱ μετ' αὐτοὺς μέχρι τοῦ Δαμασκηνοῦ, ὁ Πλήθων ἔπειτα, ὁ Βησσαρίων, ὁ Σχολάριος, μέχρι τοῦ Εὐγενίου, ἀποτελοῦσι χορείαν ὅλην πατέρων καὶ ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων, οἵτινες μετ' ἀγάπης ἐπεδόθησαν εἰς τὴν μελέτην τῆς πλατωνικῆς καὶ τῆς ἀριστοτελικῆς φιλοσοφίας, τὴν ὁποίαν καὶ εὐστόχως ἐχρησιμοποίησαν ἐν τῇ χριστιανικῇ θεολογίᾳ.

Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία πάντοτε ἐτίμησε καὶ ἐπροστάτευσε τὰ Γράμματα, ὡς καὶ τοὺς ἐργάτας καὶ τοὺς εὐεργέτας αὐτῶν, οὐδ' ἐτήρησε

ποτε ἐχθρικὴν στάσιν πρὸς τὴν ἐπιστήμην καὶ τὰς ἐπιδόσεις αὐτῆς. Τὴν ἀρχὴν ταύτην εὐλαβούμενοι καὶ οἱ σύγχρονοι λειτουργοὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ οἱ λοιποὶ τῆς εὐσεβοῦς παιδείας τρόφιμοι, ἂς συνεχίσωμεν τὴν παράδοσιν τῶν Πατέρων ἡμῶν, τιμῶντες καὶ ἀγαπῶντες τὰ Γράμματα. Ἡ ἐπιστήμη, ὡς ζήτησις τῆς ἀληθείας, τῆς ἀρχῆς δηλονότι καὶ τῆς φύσεως τῶν ὄντων, δὲν δύναται νὰ διαφωνῇ οὐσιαστικῶς πρὸς τὴν θρησκευτικὴν ἀλήθειαν Οὐχὶ ἡ Ἐπιστήμη, ἀλλ' ἡ ἐπιπολαία καὶ ὀλιγομαθὴς μόρφωσις δύναται νὰ ἀποβῇ βλαπτικὴ εἰς τὴν εὐσέβειαν. «Πολλὴ ἐπιστήμη φέρει πλησιέστερον πρὸς τὸν Θεόν, ὀλίγη ἐπιστήμη ἀπαγει ἀπὸ τοῦ Θεοῦ», εἶπε διάσημος ἐκπρόσωπος τῆς νεωτέρας φιλοσοφίας, ὁ Βάκων.

* * *

Ἀλλὰ καὶ ἐκκλησιαστικῶν ποιμένων ἰδεώδη πρότυπα ὑπῆρξαν οἱ τρεῖς Ἱεράρχαι. Ἀναθεωροῦντες τὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀναστροφὴν αὐτῶν, ἀποροῦμεν τῇ ἀληθείᾳ τὶ πρῶτον καὶ τί ὕστερον νὰ θαυμάσωμεν, τὸν ἔνθεον περὶ τὸ κήρυγμα ζῆλον ἢ τὸ θάρρος καὶ τὴν παρρησίαν τῆς γνώμης, τὴν εὐαγγελικὴν ἁπλότητα καὶ μετριοφροσύνην ἢ τὴν φιλανθρωπίαν καὶ τὴν κοινωνικὴν καθόλου δρᾶσιν! Εἶνε τοσαύτη ἡ ἠθικὴ αἴγλη ἡ λαμπρύνουσα πᾶσαν περίστασιν τοῦ ποιμαντορικοῦ των βίου, ὥστε δικαίως οἱ μετὰ ταῦτα αἰῶνες ἀνεγνώρισαν τὸν Βασίλειον ὡς Μέγαν, τὸν Γρηγόριον ὡς Θεολόγον, τὸν Ἰωάννην ὡς Χρυσόστομον.

Διότι, ποῖός ποτε λειτουργὸς τοῦ ἄμβωνος προσεκαρτέρησε τῇ διακονίᾳ τοῦ λόγου περισσότερον τῶν τριῶν ἱεραρχῶν; ποῖος ἐνεβάθυνεν εἰς τὰ μυστήρια τῆς φύσεως καὶ τῆς πίστεως πλειότερον τοῦ Βασιλείου, ἢ ἐθεολόγησεν ἐμβριθέστερον τοῦ Γρηγορίου, ἢ συνήρπασε καὶ ἐνεθουσίασε τὰ πλήθη ὅσον ὁ Χρυσόστομος; ποῖος δὲ ποιμὴν τῆς Ἐκκλησίας ὑπερεμάχησε τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ δικαίου καὶ ἐμερίμνησε περὶ τῶν πτωχῶν καὶ τῶν ἀδικουμένων καὶ ἐπραγμάτωσε τὴν ἠθικὴν τοῦ Εὐαγγελίου, ἐν ἴσῳ μέτρῳ πρὸς τοὺς τρεῖς Ἱεράρχας;

Ἀλλὰ θὰ μὲ ἐπέλειπεν ὁ χρόνος διηγούμενον τοὺς ἀτρύτους μόχθους πρὸς ἀνύψωσιν τοῦ κλήρου καὶ τὴν χριστιανικὴν μόρφωσιν τοῦ λαοῦ, τὴν μέριμναν περὶ ἀνακουφίσεως τῆς ἀνθρωπίνης δυστυχίας, τοὺς ἄθλους τῆς πίστεως καὶ τὰ ἐπιτεύγματα τῆς ἀγάπης, τὸν ἀποστολικὸν ζῆλον πρὸς διάδοσιν καὶ ἐμπέδωσιν τοῦ χριστιανισμοῦ εἰς χώρας ἔτι ἐθνικάς, τὴν χρηστομίμητον καθόλου ποιμαντορίαν τῶν τριῶν ἁγίων ἱεραρχῶν. Θεωρούμενοι ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν δυσμενῶν περιστάσεων, ὑφ' ἃς ἔζησαν καὶ προέστησαν τῆς Ἐκκλησίας, ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν ἀφορήτων ἐκείνων δυσχερειῶν, τὰς ὁποίας ἐδημιούργησεν ἡ ἀστασία ὄχλου εὐπαραγώγου, ἡ φανερὰ καὶ λανθάνουσα ἀντίδρασις φαρισαΐζοντος κλήρου καὶ αἱ ἀπειλαὶ αὐ-

λῆς καχυπόπτου, οἱ τρεῖς Ἱεράρχαι παρίστανται ὡς στύλοι ἀκλόνητοι τοὺς ὁποίους ἡ θεία Πρόνοια ὑπήρεισεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ πρὸς στηριγμὸν καὶ ἀσφάλειαν αὐτῆς κατὰ πάσης ἐπιβουλῆς.

Εἶνε πολύφημοι εἰς τὴν Ἱστορίαν καὶ πολυύμνητοι εἰς λόγους πανηγυρικοὺς οἱ σκληροὶ ἀγῶνες τοῦ Βασιλείου, τοῦ Γρηγορίου, τοῦ Χρυσοστόμου ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας, ὑπὲρ τοῦ κύρους τῆς Ἐκκλησίας. Ἔχοντες βαθεῖαν συνείδησιν τῆς ἱερᾶς αὐτῶν κλήσεως, ὁλοψύχως παρέδωκαν ἑαυτοὺς εἰς τὴν διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ πλησίον, εἰς προαγωγὴν τοῦ κοινοῦ καλοῦ.

«Καὶ τὸ μνημόσυνον αὐτῶν εἰς γενεὰν καὶ γενεάν». Ἐφ' ὅσον ἡ ἀνθρωπότης θὰ ἀπονέμῃ τιμὴν καὶ σεβασμὸν πρὸς τὰ ἐκλεκτὰ πνεύματα τὰ ἐξυπηρετήσαντα τὰ εὐγενέστερα ἰδανικά της, τὰ ὀνόματα τοῦ Βασιλείου, τοῦ Γρηγορίου, τοῦ Χρυσοστόμου εὐγνωμόνως καὶ μετ' εὐλογίας θὰ ἀναφέρωνται πανταχοῦ καὶ πάντοτε, ἡ δὲ μνήμη των θὰ εἶνε ἰδιαιτέρως προσφιλὴς καὶ σεβασμία εἰς τὸ οἰκεῖον Γένος.

*
* *

Τοιαύτη, ἐν γενικαῖς γραμμαῖς, ὑπῆρξεν ἡ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ σταδιοδρομία τῶν τριῶν Ἁγίων Ἱεραρχῶν, σταδιοδρομία πλήρης κινδύνων καὶ ἐμποδίων, ἀλλὰ καὶ ἀθλήσεως ὑπὲρ τῆς Ἀληθείας, διὰ τῆς ὁποίας ἀνεδείχθησαν αἰώνια πρότυπα εὐσεβῶν ἐπιστημόνων καὶ γνησίων ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας.

Πρὸς τὰ πρότυπα ταῦτα δικαίως ἐφελκύει σήμερον ἡ Ἐκκλησία τὴν ἐνεργὸν εὐλάβειαν τοῦ πληρώματος, τὴν εὐσέβειαν τῶν διδασκάλων, τὴν φιλοτιμίαν τῆς σπουδαζούσης νεολαίας, τὸν ζῆλον τοῦ εὐαγοῦς Κλήρου, διδάσκουσα διὰ τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου, ὅτι «τῶν ἐν τῷ μετὰ σώματος τῷδε τῷ βίῳ ὁμολογουμένως ὄντων παρ' ἀνθρώποις καλῶν τὸ τῆς παιδείας καὶ μαθήσεως θεοδώρητον χρῆμα ἀσυγκρίτως πάντων τῶν λοιπῶν ὑπερίδρυται καὶ τὴν ἀνωτάτην χώραν κεκλήρωται». Ἡ παροῦσα ἑορτή, ἡ πλήρης ἱερωτάτων ἀναμνήσεων, ἂς ἀπηχήσῃ εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν ὡς ἔκκλησις μετὰ ὑψηλοῦ κηρύγματος εἰς συνέχισιν τῶν ὡραίων παραδόσεων τοῦ παρελθόντος, παραδόσεων φιλομουσίας, εὐσεβείας καὶ ἐνεργοῦ ἀγάπης πρὸς τὸ κοινὸν καλόν. Ἀγαπῶντες καὶ καλλιεργοῦντες τὰ Γράμματα, μήποτε λησμονήσωμεν ὅτι ἡ πίστις καὶ ἡ εὐσέβεια εἶνε τὸ ἄρωμα καὶ τὸ ἅλας τὸ διαφυλάττον τὴν Ἐπιστήμην ἀπὸ τῆς σήψεως καὶ τοῦ ἀφανισμοῦ τῆς ὑλοφροσύνης, ὅτι παιδεία ἀσεβοῦσα, ὄχι μόνον εἶνε ἀνίκανος νὰ παραγάγῃ τοὺς εὐχύμους καρποὺς τῆς ἡμερώσεως καὶ τοῦ πολιτισμοῦ ἀλλὰ καὶ φύει τὰς ἀκάνθας καὶ τὰ ζιζάνια ποικίλων κακιῶν· μήποτε ἀγνοήσωμεν ὅτι ὅπου πεφωτισμένη ἐπιστήμη ἐκεῖ καὶ εὐσέβεια, ὅπου εὐσέβεια ἐκεῖ καὶ ἀρετή, ὅπου ἀρετὴ ἐκεῖ καὶ ἀληθὴς πολιτισμός.

† Ο ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ

ΠΕΡΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΚΑΛΛΩΠΙΖΟΜΕΝΩΝ

Εἰς μέτρον ἡρωελεγειακὸν καὶ στίχους 334 ὁ ποιητής μας ἠθικολογεῖ περὶ τοῦ ποῖος εἶναι ὁ ψευδὴς καὶ ποῖος ὁ ἀληθὴς καλλωπισμὸς τῆς χριστιανῆς γυναικός. Τὴν προτρέπει νὰ μὴ σχηματίζῃ πύργους ἐπὶ τῆς κεφαλῆς χρησιμοποιοῦσα νόθους πλοκάμους, νὰ μὴ μεταβάλλῃ τὸ πρόσωπον εἰς προσωπεῖον μεταχειριζομένη αἰσχρὰ χρώματα καὶ ὅσα ἀνέκαθεν ὡς φαίνεται τίθενται εἰς χρῆσιν ὑπὸ τοῦ ἀσθενοῦς φύλου, βαφῶν ἐπιτρίμματα κ. τ. τ. διὰ τῶν ὁποίων ἐκπορνεύεται ἡ μορφή, ἀσχημίζει ἀντὶ νὰ ἐξωραΐζεται καὶ μεταβάλλεται εἰς εἴδωλον ἡ θεία εἰκών. Μόνον οἱ ἀνόητοι ἐκ τῶν ἀνδρῶν τέρπονται μὲ τὰς τοιαύτας ἀσχημίας τῶν κυριῶν, χοῖροι ὄντες καὶ αὐτοὶ ἐγκάθειρκτοι τῆς Κίρκης!

— Σὺ ἡ εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ, ὦ χριστιανὴ γυνή, λάμπε ἐν σωφροσύνῃ. Ὀλιγοχρόνιος, ὅπως ἡ ζωὴ τοῦ ἐφημέρου ἄνθους, τυγχάνει ἡ χάρις τῆς σωματικῆς ὡραιότητος, σύντομος ὅσον ἡ ἄνοιξις, ὁ δὲ χειμὼν ταχὺ ἐπερχόμενος ἢ νόσος ἢ τὸ γῆρας μαραίνουν τὴν ὑλικὴν θαλερότητα [1]). Αἱ πλασταὶ καὶ προκλητικαὶ καλλοναὶ διεγείρουν πόθους ἁμαρτωλοὺς καὶ αἰσθήματα μανιωδῶν ἐρώτων, ὧν τὸ τέλος ἡ καταστροφή. Ἀρχὴ φιλότητος ἀναιδοῦς ἡ ἀναιδὴς μορφή. Εὔδρομον ἡ κακίη, εὐεπίφορος ὁ ἔνσαρκος θνητὸς εἰς τὸ κακόν. Εἰς ἡμᾶς ἀπαγορεύεται ρητῶς καὶ αὐστηρῶς ἡ μοιχεία, διὰ τῆς ὁποίας διαλύονται οἱ εὐλογηθέντες γάμοι καὶ ἀναστατώνονται αἱ ὑποχρεώσεις τῆς εἰρηνικῆς συζυγικῆς συμβιώσεως. Πῶς ἠμπορεῖς, ὦ γύναι, νὰ σταθῇς μακρὰν τοῦ κακοῦ ἐφόσον προκαλεῖς εἰς τοὺς ἄνδρας λυσιγάμους ἔρωτας; Εἶμαι φλύαρος γέρων. Ἄκουσε μῦθον κατάλληλον, διηγούμενον πῶς ὁ ἄναξ Κύριος ἔδωκε τὸ ἐρύθημα τῆς αἰδοῦς διὰ νὰ μὴ

[1]) Ἐπίδρασις τοῦ Ἰσοκράτους γράφοντος πρὸς Δημόνικον: Κάλλος μὲν γὰρ ἢ χρόνος ἀνήλωσεν ἢ νόσος ἐμάρανε. Περαιτέρω δέ: Ἴσθι φιλόκαλος καὶ μὴ καλλωπιστής ὅπερ εἶχεν ὑπ' ὄψιν ὁ Περικλῆς ὁρίζων τὴν αἰσθητικὴν τῶν Ἀθηνῶν διὰ τῆς φράσεως «Φιλοκαλοῦμεν γὰρ μετ' εὐτελείας» (Θουκυδ. Β΄).

γίνεται σύγχυσις κακῶν καὶ ἀγαθῶν. Διότι πρὶν ἡ τὸ ἐρυθρὸν χρῶμα τῆς ἐντροπῆς δοθῇ εἰς τὰς παρειάς, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ διακριθοῦν οἱ ἀναιδεῖς τῶν μὴ ἀναιδῶν καὶ πολλοὶ «δοκέεσκον ἀνάρσιοι, ὄντες ἄριστοι, πολλοὶ δ' αὖτ' ἀγαθοί, ἔμπαλιν ἀφραδέες. Κῦδος δ' ἀτιμοτάτοισιν, ἀτιμίη δὲ τ' ἀρίστοις ἕσπετο, οὔτε δίκη τῶνδ' ἐπαμειβομένων.» Καὶ εἶπεν ὁ Θεός: Δὲν ἐπιτρέπεται ἀγαθοὶ καὶ κακοὶ νὰ τιμῶνται ἐξ ἴσου. Πρέπει νὰ θέσω διακριτικὸν σημεῖον μὲ τὸ ὁποῖον νὰ γνωρίσῃς ποῖος ὁ κακὸς καὶ τίς ὁ ἀγαθός.

Ὡς εἰπὼν ἐρύθηνε (ἐκοκκίνισε) παρήια τοῖς ἀγαθοῖσιν
αἷμ' ὑπὸ δέρμα χέας αἴσχεος (ἐντροπῆς) ὀρνυμένου
θηλυτέραις δὲ μάλιστα, ἐπεὶ καὶ εἶδος ἀραιαὶ
καὶ κραδίην ἁπαλαί, πλεῖον ὑπεσκέδασε.
Τοῖς δὲ κακοῖσιν ἔπηξε καὶ ἄτροπον ἔνδον ἔθηκε.
Τοὔνεκεν οὐδ ὀλίγον αἴσχεσι συμφύρεται.
. . . .
Μὴ γράψῃς τὸ πρόσωπον, ἀτάσθαλε, μηδὲ δολώσῃς
σὸν χρόα (χρῶμα) Κάλλος ἐμοὶ μοῦνον ὃ δέδωκε φύσις!
. . . .
τῶν σὺ μνωομένη τήρει δέμας οἷον ἐτύχθη.

Ἡ μελέτη τῶν στίχων 227 ἕως 255 μᾶς ἀπαριθμεῖ τὰ στολίδια τῆς ἐποχῆς ἐκείνης τοῦ ποιητοῦ, τοῦ Δ΄ αἰῶνος, τὰ καλλωπίσματα τῶν πλουσίων κυρίως γυναικῶν, τὰ ὁποῖα νομίζεις κάλλιστα γνωρίζουν οἱ σημερινοὶ ἐκμεταλλευταὶ τῶν γυναικείων καλλωπιστικῶν ἀδυναμιῶν. Τοιαῦτα ἀναφέρονται ἐδῶ τὰ χρυσᾶ στολίδια, ἐσθῆτες περίχρυσοι, πόρπαι, φάρμακα χρωματισμοῦ τῶν παρειῶν, χείλη πορφυρόεντα, γραπτὰ βλέφαρα, ὀφρύες κυαναῖ, χρυσᾶ δεσμὰ εἰς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, μῦρα μαλακτικὰ τοῦ δέρματος, χρίσματα τῶν τριχῶν τῆς κεφαλῆς, πολυτελῆ τροχοφόρα ὀχήματα, πλήθη θεραπόντων καὶ θεραπαινίδων, πλῆθος μωρῶν ἀδυναμιῶν καὶ ἀκόσμων ἐλαφροτήτων. Ἀντὶ τούτων ἓν καὶ μόνον χρειάζεται ἐράσμιον στόλισμα τῆς γυναικός, ἐπιλέγει ὁ ποιητής, χρῶμα ὅπερ γράφει ὁ ἡμέτερος ζωγράφος, τὸ ρόδινον χρῶμα τῆς αἰδοῦς ἢ τὸ ὠχρὸν χρῶμα τῆς ἀγρύπνου προσευχῆς, τῶν στεναγμῶν καὶ τῆς ἐγκρατείας, χρώματα ἐξωραΐζοντα γυναῖκας τε καὶ παρθένους!

Προκειμένου δὲ περὶ τῶν ἔργων τῆς χριστιανῆς γυναικὸς ἐπαναλαμβάνει μὲ ἄλλας λέξεις τοὺς γνωστοὺς ὁμηρικοὺς στίχους:

ἀλλ' εἰς οἶκον ἰοῦσα τὰ σαυτῆς ἔργα κόμιζε
ἱστὸν τ' ἠλακάτην τε καὶ ἀμφιπόλοισι κέλευε

στίχους τούς όποίους τροποποιεῖ ὁ Ναζιανζηνὸς Ὅμηρος τῆς χρ/κῆς ποιήσεως ὡς ἑξῆς:

Ὁ τρόπος ἐστὶ γυναιξὶ τὸ τίμιον (τὸ ἄξιον τιμῆς) οἴκαδε μίμνειν
πλείονα καὶ θείοις προσλαλέειν λογίοις (ὁμιλεῖν ἱεροῖς λόγοις)
ἱστῷ τ' ἠλακάτῃ τε (γνέθειν καὶ ὑφαίνειν) τὸ γὰρ γέρας (δόξα) ἐστὶ γυναικῶν
δμωαῖς (ὑπηρετρίαις) ἔργα νέμειν, δμῶας ἀλευέμεναι (ἐπιβλέπειν)
χείλεσι δεσμὰ φέρειν (μὴ φλυαρεῖν) καὶ ὄμμασιν ἠδὲ παρειαῖς.
μηδὲ πόδα προθύρων πολλάκις ἐκτὸς ἔχειν (μὴ συχνὰ ἐξέρχεσθαι ἔξω)
χαίρειν θηλυτέροισι σαόφροσι (φρονίμαις συναναστρέφεσθαι) ἀνδρὶ δὲ μούνῳ
τῷ μίτρην θεόθεν λύσαο παρθενικὴν (καὶ σχετίζεσθαι μόνον μὲ τὸν νόμιμον ἄνδρα....

Περαιτέρω εἰς τὸ δεύτερον ἥμισυ τοῦ στίχου 311 καὶ τὸν στίχον 312 ἐπαναλαμβάνει τὴν γνώμην τοῦ Περικλέους ἐν τῷ Ἐπιταφίῳ, ὅτι ἀρίστη γυνὴ εἶναι ἐκείνη περὶ τῆς ὁποίας γίνεται ὁ ὀλιγώτερος λόγος μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν: «Σὺ δ' ἅζεο χείλεσιν ἀνδρῶν καὶ κληιζομένη. Τοῦτο γυναιξὶ κλέος.»

Μοὶ ἐμποιεῖ ἐντύπωσιν ὅτι εἰς τὸ χαριτωμένον αὐτὸ εἰκοστὸν ἔννατον ἠθικὸν ἔπος Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός ὁ ἄριστος γνώστης τῆς ἀρχαίας διανοήσεως καὶ μύστης, ἐκ τῶν σπανίων, τῶν κλασικῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων, δὲν ἀναφέρει τι ὑπενθυμίζον τὸν Οἰκονομικὸν τοῦ Ξενοφῶντος καὶ δὴ τὸ σημεῖον Α,8 ὅπου ὁ Ἰσχόμαχος διηγεῖται εἰς τὸν φιλόσοφον Σωκράτη πῶς κατέπεισε τὴν σύζυγόν του νὰ ἀφίσῃ κατὰ μέρος τὰ ἀπατηλὰ χρώματα τοῦ προσώπου, τὰ χρώματα τῆς ἐγχούσης, τὰς βαφάς, τὰ ἐπιτρίμματα καί κονιάματα μὲ τα ὁποῖα ζητεῖται ἡ ἐξαπάτησις τοῦ ἀνδρός, ἡ ὅλως περιττὴ ἐξαπάτησις προκειμένου μάλιστα νὰ ἐξαπατηθῇ ὁ σύζυγος καὶ δὴ σύζυγος πιστὸς καὶ λογικός.

Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος ἀναπτύσσει τὸ ἴδιον θέμα περὶ τῶν γυναικείων καλλωπιστικῶν ἀδυναμιῶν εἰς τὴν τριακοστὴν ὁμιλίαν εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον Ὁ προσεκτικὸς ἀναγνώστης τῆς ὁμιλίας αὐτῆς εὑρίσκει φανερὰ ἴχνη ἐπιδράσεως τοῦ ἔπους αὐτοῦ τοῦ Ναζιανζηνοῦ ἐπὶ τοῦ χρυσοεποῦς ῥήτορος, καθὼς καὶ λέξεις μὲ νοοτροπίαν καὶ ἐννοίας τοῦ Ξενοφῶντος, δηλαδὴ τοῦ Ἰσχομάχου, ὁ ὁποῖος εἶχε τὸ σπάνιον εὐτύχημα νὰ συνδέεται μὲ ἕτερον ἥμισυ στολισμένον μὲ λογικὴν καὶ μὴ ἐπηρεασμένον ἀπὸ τὴν κοινὴν νόσον τῶν θηλέων. Ἐὰν ἡ «Ὀρθοδοξία» ἔχῃ καμμίαν ἀναγνώστριαν, λίαν θερμῶς θὰ ἐτόλμων νὰ συστήσω εἰς αὐτὴν νὰ ζητήσῃ μετάφρασιν τοῦ ΚΘ' ἠθικοῦ αὐτοῦ ἔπους τοῦ Γρηγορίου, τῆς Λ' ὁμιλίας τοῦ Χρυσοστόμου καὶ τοῦ σχετικοῦ χωρίου τοῦ Οἰκονο-

μικοῦ τοῦ Ξενοφῶντος.[1]) Ὁ Ἰσχόμαχος πολὺ πιθανὸν μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἀνωτέρω νὰ τὴν εὕρισκε περισσότερον σύζυγον καὶ ὀλιγώτερον γυναῖκα, περισσότερον χριστιανὴν καὶ ὀλιγώτερον ἀπόγονον τῆς ἀπατώσης καὶ ἀπατωμένης Εὔας, περισσότερον λογικὴν καὶ ὀλιγώτερον πιθηκίζουσαν, θὰ τὴν εὕρισκεν εὐφυῆ καὶ ὡραίαν, ἀφαντάστως ὡραίαν.

† Ο ΕΛΑΙΑΣ ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ

---

1) Ἐξ' ἴσου ἀξιοσύστατος εἶναι ἡ μελέτη τοῦ κωμικοῦ δράματος Femmes Savantes (1672) εἰς τὸ ὁποῖον σατυρίζονται αἱ τάσεις τοῦ ἐκτροχιασμοῦ τῶν Παρισινῶν κυριῶν καλῆς ἢ κακῆς ἀρχῆς γινομένης ἀπὸ τοῦ 1608 ὁπότε ἡ μαρκησία de Rambouillet ἤνοιξε φιλολογικὸ σαλόνι. Ὁ Μολιέρ, ὅπως καὶ ὁ Ἀριστοφάνης ἀντιπροσωπεύει τὸ συντηρητικὸν πνεῦμα καὶ ἐμπνέεται ἐκ τῶν σεμνῶν παραδόσεων, τῆς φύσεως καὶ τῆς λογικῆς. Ἀκολουθῶν τὸν Ὅμηρον καὶ σχεδὸν μεταφράζων τούς σχετικοὺς στίχους γράφει εἰς τὴν 7ην σκηνὴν τῆς Β΄ πράξεως:

Former aux bonnes mœurs l'esprit de ses enfants
Fairə aller son menage, avoir l'œil sur ses gens
Et regler la dépense avec économie
Doit être son étude et sa philosophie.
Nos pères, sur ce point, étaient gens bien sensés
Qui disaient qu'une femme en sait toujours assez
Quand la capacité de son esprit se hausse
A connaître un pourpoint d'avec un haut—de chausse.
Les leurs ne lisaient point, mais elles vivaient bien
Leurs menages étaient tout leur docte entretien
Et leurs livres, un dé, du fil et des aiguilles
Dont elles travaillaient au trousseau de leurs filles.

ΠΕΡΙ ΓΑΜΟΥ
ΑΠΟ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

(Συνέχεια ἐκ τῆς σελ.)

Τὴν ἡμέραν τοῦ Γάμου ἡ νύμφη στολισμένη ὑπὸ τῶν νυμφοστόλων ἐφόρει λευκὰ καὶ χρυσοκέντητα φορέματα, περιδέραιον καὶ πολυτίμους λίθους περὶ τοὺς βοστρύχους, ὑπεγράφετο τὰς ὀφρῦς καὶ ἐψιμυθιοῦτο τὸ πρόσωπον, ὁ δὲ γαμβρὸς καινουργῆ ἐνδύματα καὶ ὑποδήματα φορῶν, εἶχε κεκομμένον τὸ γένειον, οὔλην τὴν κόμην καὶ ἂν ἦτο πως λευκόθριξ ἐβάφετο τὰς τρίχας. Ὅταν ἐπλησίαζεν ἡ ὥρα τοῦ γάμου προσήρχοντο μουσικοὶ εἰς τὴν οἰκίαν τῆς νύμφης καὶ ἔψαλλον γαμήλια ᾄσματα, δαδοῦχοι παρήλαυνον, καὶ τέλος ἔφθανε ὁ νυμφίος ὁπότε αἱ συγγενεῖς τὸν ἔρριπτον μῆλα καὶ τόν ἔρρανον διὰ ρόδων συμβόλων τοῦ ἔρωτος. Ἡ γαμήλιος τελετὴ προπορευομένων πάντοτε τῶν δαδούχων καὶ μουσικῶν διηυθύνετο εἰς τὸν Ναόν. Ἡ νύμφη περιστοιχιζογένη ἀπὸ τοὺς γονεῖς καὶ συγγενεῖς της ἐρραίνετο μὲ ρόδα ἴα καὶ ἄλλα ἄνθη καὶ ἀρώματα. Ἐν τῷ Ναῷ ἐγίνετο ἡ στέψις ***Συντεκνος*** ἢ ***παράνυμφος*** ἦτο ὁ ἀνάδοχος, ὅστις καὶ ἐκράτει τοὺς στεφάνους μεταλλίνους ἢ κληματίνους κατὰ τὴν περιφοράν. Μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ μυστηρίου προσήρχοντο καὶ ἠσπάζοντο τὰ στέφανα τῶν νεονύμφων καὶ αὐτοὺς τοὺς ἰδίους οἱ γονεῖς, ὁ σύντεκνος οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι μὲ τὰς καταλλήλους εὐχὰς συνοδεύοντες τὸν ἀσπασμόν. Ἐκ τοῦ ναοῦ ἡ πομπὴ ἐλάμβανε τὴν ἄγουσαν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ ὑπὸ τοὺς ἤχους μουσικῶν ὀργάνων. Τὴν νύμφην εἰσερχομένην εἰς τὸν οἶκον τοῦ γαμβροῦ ὑπεδέχετο ἡ πενθερά, ἥτις καὶ ὡδήγει τοὺς νεονύμφους εἰς τὸν νυμφικὸν θάλαμον ὅπου προσήρχοντο καὶ οἱ συγγενεῖς καὶ κεκλημένοι καὶ προσέφερον τὰ ***ἐπιθαλάμια δῶρα*** ψάλλοντες καὶ ᾄσματα ἐπιθαλάμια δι' ὧν ἐξύμνουν τὰ ψυχικὰ καὶ σωματικὰ χαρίσματα τῶν νεονύμφων.

Καθ' ὅλην τὴν νύκτα ᾄσματα καὶ χοροὶ προσέδιδον χαρμόσυνον τόνον εἰς τὴν τελετήν, παρετίθετο δὲ καὶ γεῦμα πλούσιον (συμπόσιον) χωριστὸν διὰ τὰς γυναῖκας καὶ τοὺς ἄνδρας ὅταν προχώρει ἡ νὺξ ἐμέλποντο τὰ ***κατακοιμητικὰ*** διὰ τοὺς νεονύμφους ᾄσματα καὶ ἀπεσύροντο οἱ προσκεκλημένοι. Τὴν ἑπομένην τὸ πρωῒ ἐγίνετο τὸ ***παραξύπνημα*** τῶν νεονύμφων ὑπὸ τῶν συγγενῶν καὶ φίλων ᾀδόντων σχετικὰ ᾄσματα καὶ ἐπεδεικνύετο εἰς τοὺς προσκεκλημένους ὁ ἡμαγμένος χιτὼν τῆς νύμφης ὡς πειστήριον τῆς παρθενίας. Αἱ εὐωχίαι καὶ διασκεδάσεις ἐξηκολούθουν ἐπὶ ἑβδομάδας ἐνίοτε.

Ἡ περιγραφὴ τοῦ γάμου κατὰ τὴν ἀρχαιότητα καὶ κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους παραβαλλομένους μὲ τὰς τελετὰς τῆς σημερινῆς ἐποχῆς,

ἐκτὸς παραλλαγῶν τινων ἀσημάντων, παρουσιάζει καταπληκτικὴν ὁμοιότητα δι' ἧς ἀποδεικνύεται ἡ ἀδιάσπαστος συνέχεια ἣν ἐπέτυχε νὰ διατηρήσῃ τὸ Ἑλλ. Ἔθνος διὰ μέσου τῶν αἰώνων εἰς ἁπάσας τὰς ἐκδηλώσεις τοῦ πολιτισμοῦ.

Ὅπως κατὰ τὴν ἀρχαιότητα καὶ ἐπὶ βυζαντινῶν οὕτω καὶ σήμερον ὁ γάμος ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν ἀδαμαντίνων τῆς ἑνότητος καὶ τῆς ὁμογενείας δεσμῶν τῆς πηγαζούσης ἐκ στοιχείων τὰ ὁποῖα εἶναι ἀνόθευτα καὶ πατροπαράδοτα διὰ μέσου τῶν αἰώνων.

Σήμερον οἱ γάμοι ὡς προείπομεν παρ' ἡμὶν ἐνταῦθα ἀφ' οὗ προηγηθῶσιν αἱ νόμιμοι διατυπώσεις δι' ὑποβολῆς αἰτήσεως τῶν νεονύμφων συνοδευομένης καὶ ὑπὸ πιστοποιητικῶν καταλλήλων καὶ ἐγκύρων δι' ὧν πιστοποιεῖται ἡ ἐλευθέρα παντὸς δεσμοῦ καὶ κωλύματος ἰδιότης τῶν μελλονύμφων, ὡς καὶ πιστοποιητικοῦ ὑγείας δι' οὗ πιστοποιεῖται ἰατρικῶς ὅτι οἱ μελλόνυμφοι ἐξετασθέντες εὑρέθησαν σῶοι καὶ ἀπηλλαγμένοι πάσης μεταδοτικῆς καὶ σοβαρᾶς νόσου, τελοῦνται διὰ ληξιαρχικῆς πράξεως ἐνώπιον τοῦ ἁρμοδίου κυβερνητικοῦ τμήματος καθ' ἣν ἐνώπιον τοῦ ληξιάρχου ὁμολογεῖται ἡ πλήρης συναίνεσις καὶ ἀποδοχὴ αὐτῶν πρὸς συνένωσιν διὰ γάμου καὶ οὕτω γίνεται καταγραφὴ τῆς πράξεως ἐπίσημος ἐν ᾗ ὑπογράφουσιν οὗτοι προσυπογραφόντων καὶ ἀξιοπίστων μαρτύρων.

Αφ' οὗ δέ προηγηθῇ καθ' ὑποχρέωσιν ρητὴν τοῦ νόμου ὁ πολιτικὸς οὗτος γάμος παρ' ἡμῖν τοῖς χριστιανοῖς ἀκολουθεῖ καὶ ἡ θρησκευτικὴ εὐλογία τοῦ μυστηρίου. Ἐκτὸς τοῦ πολιτικοῦ καί θρησκευτικοῦ γάμου ὑπάρχει ὁ ***Μοργανατικὸς*** λεγόμενος γάμος, ὅστις ἀφορᾷ γάμον μέλους ἡγεμονικῆς οἰκογενείας μετὰ γυναικὸς κατωτέρας κοινωνικῆς τάξεως καθ' ἣν ἡ σύζυγος καὶ τὰ τέκνα ἀποκτῶσι δικαιώματα ἐπὶ μέρους μόνον τῆς περιουσίας τοῦ συζύγου ἢ πατρός, ἀποκλείονται δὲ παντὸς δικαιώματος ἐπὶ τῶν τίτλων καὶ τοῦ ἀξιώματος αὐτοῦ.

Ὡς γάμος δ' ἐξ ἀριστερᾶς χειρὸς λέγεται καὶ θεωρεῖται ἡ παράνομος συμβίωσις ἀνδρὸς μετὰ γυναικός.

Ὡς κωλύματα γάμου θεωροῦνται ἡ ὕπαρξις ἀρνητικῆς ἢ ἡ ἔλλειψις θετικῆς σχετικῆς τοῦ γάμου προϋποθέσεως.

Ὡς τοιαῦτα σοβαρὰ κωλύματα θεωροῦνται ὁ ὑπάρχων καὶ οὔπω διαλυθεὶς γάμος καὶ αἱ ἐξ αἵματος καὶ ἀγχιστείας ὡρισμένου βαθμοῦ συγγένειαι τῶν μελλονύμφων.

Τέλος ὅσον ἀφορᾷ ***τὴν ἀγαμίαν*** ἢ ***τὸν ἄγαμον βίον*** εἶναι γνωστὸν ὅτι αὕτη ἀφορᾷ κατάστασιν γενικῶς ἀντικειμένην εἰς τὸν φυσικὸν προορισμὸν τοῦ ἀνθρώπου.

Εἰς τὰς πρώτας κοινωνίας σπάνιοι ἦσαν οἱ ἄγαμοι ἀλλ' ἐφ' ὅσον σὺν τῇ προόδῳ καὶ τῷ πολιτισμῷ διεφθείροντο καὶ τά ἤθη, ἐπληθύνοντο

καὶ οἱ ἄγαμοι. Διὸ καὶ ἤρχισαν διὰ σκληρῶν νόμων τὰ κράτη νὰ ὑπεραμύνωνται τοῦ κοινοῦ συμφέροντος. Ὁ Μωσαϊκὸς νόμος καθιστᾷ τὸν γάμον ὑποχρεωτικὸν παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις.

Εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα οἱ ἄγαμοι εἰσήγοντο εἰς δίκην διότι οἱ πολῖται ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ νυμφεύωνται διὰ νὰ ἀφίνωσι ἀπογόνους κατὰ τοὺς νόμους δὲ τοῦ Λυκούργου οἱ τοιοῦτοι ἐθεωροῦντο ἄτιμοι καὶ ἀπεκλείοντο ἐκ τῶν δηαοσίων ἀξιωμάτων. ὁ Πλάτων τοὺς ἐπιβάλλει πρόστιμα καὶ θεωρεῖ τοὺς ἀγάμους ἀναξίους καὶ τῆς ἐλαχίστης ὑπολήψεως.

Ἐπίσης εἰς τὴν ἀρχαίαν Ρώμην οἱ νόμοι κατὰ τῶν ἀγάμων ἦσαν αὐστηροί. Οἱ κήνσορες ἐπέβαλλον φόρον εἰς τοὺς ἀγάμους καλούμενον aes uxorum., ἐκολάζετο τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ ἀγάμου βίου, ὅπερ ἐθεωρεῖτο ἐπιβλαβέστατον εἰς τὴν κοινωνίαν. Ἐπὶ Καίσαρος ἐψηφίσθη καὶ νόμος διὰ τοῦ ὁποίου ἐχορηγοῦντο ἀμοιβαὶ εἰς τοὺς πατέρας πολλῶν τέκνων καὶ ἀπηγορεύετο εἰς τὰς κάτω τῶν 45 ἐτῶν γυναῖκας τὰς μὴ ἐχούσας σύζυγον ἢ τέκνα νὰ φέρουν πολυτίμους λίθους καὶ νὰ ἐξέρχωνται ἐπὶ φορείων.

Παρ' ὅλα ταῦτα ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος ἀκόμη ὑπῆρξαν ἱκανοὶ οἵτινες εἴτε διὰ φυσικόν τινα λόγον, εἴτε ἐξ ἰδιαιτέρας κλίσεως προὐτίμων ν' ἀπέχωσι τοῦ γάμου, ἐπίσης τινὲς τῶν περὶ τὰ γράμματα καὶ τὴν φιλοσοφίαν ἀσχολουμένων ὧς πολλοὶ τῶν μαθητῶν τοῦ Πυθαγόρου ὡς καί τινες ἀθληταὶ πρὸς διατήρησιν τῆς δυνάμεως τῶν νεύρων των. Ἐν ἀντιθέσει ἐπεβάλλετο ἡ ἀγαμία κατὰ τὴν ἀρχαιότητα εἰς τοὺς ὑπηρετοῦντας ἐν τοῖς ναοῖς. Παρ' Αἰγυπτίους οἱ ἱερεῖς τῆς Ἴσιδος παρὰ τοῖς Πέρσαις ἱέρειαι τοῦ Ἡλίου παρὰ τοῖς Ρωμαίοις αἱ ἑστιάδες παρθένοι αἱ διαφυλάττουσαι τὸ ἱερὸν πῦρ ἐθεωροῦντο τάξις ἰδιαιτέρα διά τε τὴν ἀξίαν τοῦ ἔργου των καὶ τὴν πλήρη ἁγνότητα τοῦ βίου.

Δυστυχῶς κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους καὶ δὴ τοὺς συγχρόνους εἰς τὰς μεγαλουπόλεις ἰδίᾳ ἡ ἀγαμία ἐπωφελουμένη τῶν πολιτικῶν δοξασιῶν καὶ τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου κατήντησε συνήθης καὶ κοινή.

Ἐπὶ τοσοῦτον δὲ τὸ κακὸν ὁσημέραι πληθύνεται καὶ καθίσταται ἀδιόρθωτον ἐφ' ὅσον αἱ φιλελεύθεραι πολιτικαὶ δοξασίαι δὲν ἐπιτρέπουσι νὰ ἐμποδίσωσι τὴν ἀτομικὴν ὡς εἴπομεν ἐλευθερίαν τοῦ πολίτου καὶ ἂν ἀκόμη οὗτος ἐμμένων ἐν τῇ ἀγαμίᾳ διαφθείρει τὰ ἤθη τῆς κοινωνίας.

Ἀδιαφιλονείκητον ὅμως εἶναι ὅτι ἐὰν ὁ πλοῦτος καὶ ἡ ἰσχὺς ἔθνους τινος αὐξάνει κατὰ λόγον τοῦ πληθυσμοῦ καὶ ἡ ἀγαμία κατὰ πολλοὺς κοινωνιολόγους εἶναι σπέρμα διαφθορᾶς τῆς δημοσίας εὐδαιμονίας.

Μακρὰ μελέτη καὶ πεῖρα ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἀγαμίας ὑπὸ εἰδικῶν ἔχει ἀποδείξει ὅτι ὅσον ὀλιγοστεύει ὁ ἀριθμὸς τῶν γάμων τόσον περισσότερον βλάπτονται καὶ ἐπηρεάζονται οἱ ἤδη γενόμενοι καὶ προϋπάρχοντες γάμοι καὶ ὅσον ὀλιγώτεροι εἶναι οἱ ἔγγαμοι, τόσον ἀσταθεστέρα

καὶ ἐλαττωματικὴ ἀποβαίνει ἡ συζυγικὴ πίστις. Ἐκτὸς τῶν ἠθικῶν λόγων ἡ ἀγαμία παρουσιάζει κινδύνους ποικίλους καὶ διὰ τὴν ὑγείαν τῶν ἀτόμων. Πολλοὶ μείναντες ἄγαμοι τὰ καλλίτερα ἔτη τῆς ζωῆς των καὶ ἐκδαπανηθέντες εἰς βίον ἄσωτον ἐταλαιπωρήθησαν καὶ ταλαιπωροῦνται δι' ὅλου τοῦ βίου των ἠθικῶς καὶ σωματικῶς ὑπὸ ἀσθενειῶν, ἃς ἀγνοοῦσιν οἱ ἔγγαμοι. Ἄλλοι κατατρυχόμενοι ὑπὸ νευρασθενείας καὶ ἄλλων νευρικῶν νοσημάτων ἢ ὑστερίας κλπ. εἰς τὸν γάμον εὗρον ἀνακούφισιν καὶ θεραπείαν. Στατιστικαὶ ἀλάνθαστοι ἀποδεικνύουν ὅτι ἡ θνησιμότης εἶναι σήμερον περισσοτέρα μεταξὺ τῶν ἀγάμων.

Οἱ κατ' ἰδίαν βούλησιν καὶ προαίρεσιν καὶ ἄνευ ἐκτάκτως σοβαροῦ λόγου ἄγαμοι εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸ προϊὸν ἑνὸς ὑπερβολικοῦ ἐγωϊσμοῦ ἢ μισανθρωπίας εἴς τινας. Ἐν τῇ χριστιανικῇ θρησκείᾳ ὁ γάμος εὐλογηθεὶς ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ διὰ τοῦ «οὓς ὁ Θεὸς συνέζευξεν ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω» χωρὶς νὰ ἐπιβάλλεται ἐπιτακτικῶς καὶ γενικῶς, γίνεται ἀνοχὴ ἐξαιρέσεών τινων δι' ὅσους οἰκειοθελῶς ἐννοοῦν νὰ περιστείλουν τοὺς φυσικοὺς νόμους τῆς σαρκὸς καὶ νὰ ἐμμείνουν ἐν πραγματικῇ ἀγαμίᾳ καὶ παρθενίᾳ μὴ ἐκλαμβάνοντες τὴν ἀγαμίαν ὡς ἀφορμὴν ἐγωϊστικῆς ὀργίας ἢ ἰδιοτελοῦς σαρκικῆς ἀπολαύσεως «εἰσὶν εὐνοῦχοι οἵτινες ἐκ κοιλίας μητρὸς ἐγεννήθησαν οὕτω—καὶ εἰσὶν εὐνοῦχοι οἵτινες διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν εὐνούχισαν ἑαυτούς—ὁ δυνάμενος χωρεῖν χωρείτω.» Διὰ τούτων ὁ Σωτὴρ καὶ Δημιουργὸς χαρακτηρίζει τὴν πραγματικὴν ἀγαμίαν καὶ παρθενίαν ὡς θεῖον δῶρον ἐπιτυγχανόμενον διὰ τῆς χάριτος τῆς θείας ἥτις καθιστᾷ τοὺς ἐκλέγοντας τὸν ἄγαμον βίον ἔνθους πρὸς τὰ καθαρῶς πνευματικὰ μηδεμίαν νόμιμον ἢ ἔκνομον χρῆσιν ποιούμενοι τῶν παιδογόνων ὀργάνων των. Κατὰ ταῦτα ὅθεν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἐκκλησίᾳ ἑδραζομένῃ ἐπὶ τοῦ ἐκτεθέντος εὐαγγελικοῦ πνεύματος βλέπομεν οὐ μόνον ἱερεῖς καὶ διακόνους, ἀλλὰ καὶ ἐπισκόπους ἐγγάμους, ἂν καὶ ὑπῆρξαν καὶ μεγάλοι καὶ θερμοὶ ἀπόστολοι τῆς ἀγαμίας τοῦ κλήρου μεταξὺ τῶν ὁποίων τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ὁ ἅγιος Ἱερώνυμος, ὅστις ἐθεώρει ὄνειδος τὸν γάμον τῶν κληρικῶν.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀναπτύσσων καὶ ἑρμηνεύων τὴν διδασκαλίαν τοῦ Κ. ἡμῶν Ι. Χ. μὲ τὸ «ὁ δυνάμενος χωρεῖν χωρείτω» δὲν θέτει νόμους καθολικοὺς καὶ ὑποχρεωτικοὺς ὑπὲρ τῆς ἀγαμίας τοῦ κλήρου, ἀλλὰ συμβουλεύει καὶ ἀφίνει ἐλεύθερον πάντα ἐν τῇ ἐκλογῇ τούτου ἢ τοῦ ἑτέρου τρόπου τοῦ βίου «ἵνα ἕκαστος ὑπὲρ τῆς ἰδίας σωτηρίας τὰς εὐθύνας δώσωσι». Προβάλλων δὲ τὸν ἑαυτόν του ὡς παράδειγμα προτιμᾷ τὴν ἀγαμίαν διότι ὡς λέγει ὁ ἄγαμος ἀπηλλαγμένος τῶν οἰκογενειακῶν φροντίδων καὶ περισπασμῶν δύναται εὐχερέστερον νὰ ἐπιδιώκῃ τοὺς ἠθικοὺς σκοποὺς οὓς ἡ χριστιανικὴ θρησκεία πρεσβεύει ὁ ἄγαμος μεριμνᾷ λέγει

τὰ τοῦ Κυρίου καὶ πῶς ἀρέσει τῷ Κυρίῳ ἐν ᾧ ὁ ἔγγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου καὶ τὸ πῶς ἀρέσει τῇ γυναικί. Οὐδόλως οὐχ' ἧττον διὰ τούτων ὑποτιμᾶ τὸν γάμον τὸν ὁποῖον κηρύσσει ἀφ' ἑτέρου τίμιον καὶ ἱερὸν— «Τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσι καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος» καὶ ἐὰν γήμῃς οὐχ' ἥμαρτες καὶ ἐὰν γήμῃ ἡ παρθένος οὐχ' ἥμαρτε».

Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία κατὰ ταῦτα ἐβάδισε τὴν μέσην ὁδὸν ἐπιτρέπουσα ἐλευθέραν ἐκλογὴν εἰς τοὺς πρεσβυτέρους καὶ διακόνους ἐγγάμου ἢ ἀγάμου βίου, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ ΙΒ' κανόνος τῆς πενθέκτης Οἰκ. Συνόδου ἀπηγόρευσε τὸν γάμον εἰς τοὺς ἐπισκόπους διότι σχεδὸν ἀπὸ τῶν πρώτων αἰώνων τοῦ Χριστιανισμοῦ εἶχεν ἀναπτυχθῇ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἡ θεωρία ὅτι ὁ ἐπίσκοπος ὤφειλε νὰ ἦνε ἄγαμος διότι ἡ ἀγαμία τὸν συνάδει πρὸς τὸ ὑψηλὸν αὐτοῦ ἀξίωμα καὶ διότι ὑπῆρχε φόβος μὴ ὁ γάμος παρεμβάλῃ προσκόμματα εἰς τὴν ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τῶν τῆς ἀρχιερωσύνης σπουδαίων καθηκόντων καὶ μὴ διὰ τῆς ὀφειλετικῆς φροντίδος καὶ μερίμνης περὶ τῶν ὑλικῶν συμφερόντων τῶν τέκνων παραβλάπτεται ἡ Ἐκκλησία.

Ἀνακεφαλαιοῦντες τὰ ἀνωτέρω ἀναφέρομεν ὅτι ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ ὁ ἔγγαμος βίος ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς κατωτέρους κληρικοὺς ἐφ' ὅσον οὗτοι ἔχουσιν ἔλθει πρὸ τῆς χειροτονίας των εἰς γάμου κοινωνίαν, ἐνῷ εἰς τοὺς ἀνωτέρους κληρικοὺς ἀρχιερεῖς ἀπαγορεύεται.

Τὸ συνελθὸν ἐν Κων/πόλει διορθόδοξον Ἐκκλησιαστικὸν συνέδριον κατὰ τὸ ἔτος 1922 γενομένης σχετικῆς εἰσηγήσεως καὶ προτάσεως παρεδέχθη ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς ἐγκρίσεως βραδύτερον ὑπὸ Οἰκουμ. Συνόδου, ὡς δυνάμενον νὰ ἐπιτρέψῃ τὸν γάμον τῶν ἱερέων καὶ διακόνων μετὰ τὴν χηρείαν των ἢ καὶ χειροτονημένων ἤδη ἐκτὸς ἐκείνων οἵτινες εἶναι δεσμευμένοι διὰ μοναχικῆς κουρᾶς. Τὸ μέτρον τοῦτο δὲν ἐτέθη εἰς ἰσχὺν ἐννοεῖται. Ἐν τῇ Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ ἀπὸ τοῦ 1704 ἤδη δι' ἐπιβολῆς τοῦ Πάπα Γρηγορίου ἀναγκαστικὴ ἀγαμία ἐπεβλήθη εἰς ἅπαντας τοὺς κληρικοὺς ἀνωτέρους καὶ κατωτέρους τουθ' ὅπερ ἀπέβη ἔκτοτε καὶ τηρεῖται αὐστηρῶς νόμος τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας. Οἱ Διαμαρτυρόμενοι ὅμως κληρικοὶ κατήργησαν τὴν ὑποχρέωσιν ταύτην.

Καὶ τοιαῦται μὲν εἶναι αἱ διατάξεις καὶ οἱ κανόνες τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν ὅσον ἀφορᾶ τὸν γάμον τῶν κληρικῶν ἐπαφίεται δὲ εἰς τοὺς ἀναγνώστας νὰ κρίνωσι πηλίκην ἐγγύησιν παρεχει ὁ ἔγγαμος κληρικὸς καὶ πόσον κερδίζει ἐκ τούτου ἠθικῶς ἡ κοινωνία παρ' ἡμῖν.

Ν. ΦΕΡΜΑΝΟΓΛΟΥΣ
ἰατρός

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ

Ἐπέτειος Πατριαρχικῆς ἐκλογῆς.

Τῇ 18ῃ τοῦ λήξαντος μηνός, χάριτι θείᾳ συνεπληρώθη ἑπταετία ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς καὶ ἀναρρήσεως τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βενιαμὶν Α΄ εἰς τὸν Ἁγιώτατον Οἰκουμενικὸν Θρόνον.

Καίτοι δὲ ἡ Α. Θ. Παναγιότης τὴν ἐπέτειον ταύτην ἐφέτος δὲν ἑώρτασεν ἐπισήμως, αὐθόρμητος οὐχ ἧττον ἐξεδηλώθη ἰδιαιτέρως καὶ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ἡ πρὸς τὸ σεπτὸν πρόσωπον Αὐτῆς βαθεῖα εὐλάβεια καὶ στοργὴ κλήρου καὶ λαοῦ. Οὕτως ἐν σώματι προσῆλθε παρὰ τῇ Α. Θ. Παναγιότητι καὶ ὑπέβαλε τὰς συγχαρητηρίους προσρήσεις αὐτῆς ἡ σεβασμία Ἱεραρχία. Ἐπίσης τὰ ἑαυτῶν εὐλαβῆ σεβάσματα ὑπέβαλον : ἡ Πατριαρχικὴ Αὐλὴ προσελθοῦσα ἐν σώματι ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσυγκέλλου, ἡ Π.Κ. Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπή, οἱ Ὀφφικιάλοι τῆς Ἐκκλησίας, τὰ μέλη τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου τῶν Πατριαρχείων, ὁ ἱ. Κλῆρος, Ἐφοροεπιτροπαὶ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ πλεῖστοι ἐκ τῶν τὰ πρῶτα φερόντων τῆς ἐνταῦθα εὐσεβοῦς ὁμογενείας.

Χοροστασίαι

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης κατὰ τὸν λήξαντα μῆνα ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Ναῷ:

— Κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Περιτομῆς τοῦ Κυρίου καὶ τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου τοῦ Μεγάλου (1 τοῦ μηνός), συγχοροστατοῦντας ἔχουσα τοὺς σεβ. Μητροπολίτας Σάρδεων, Ἴμβρου καὶ Τενέδου, Θεοδωρουπόλεως, Χριστουπόλεως καὶ Λαοδικείας, λειτουργήσαντος, κατὰ τὴν τάξιν, τοῦ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσυγκέλλου μετὰ τοῦ Δευτερεύοντος τῶν Π. Διακόνων.

— Κατὰ τὴν Ἀκολουθίαν τῶν Μ. Ὡρῶν, τοῦ Μ. Ἑσπερινοῦ καὶ τῆς Λειτουργίας τῆς Παραμονῆς τῶν Θεοφανείων (5 τοῦ μηνός), λειτουργήσαντος, κατὰ τὴν τάξιν, τελέσαντος δὲ καὶ τὸν Ἁγιασμὸν τοῦ πανοσιολ. Ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱ. Συνόδου μετὰ τοῦ Ὑπογραμματέως αὐτῆς.

— Κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Θεοφανείων (6 τοῦ μηνός), συγχοροστατοῦντας ἔχουσα τοὺς σεβ. Μητροπολίτας Σάρδεων, Ἡλιουπόλεως, Ἴμβρου καὶ Τενέδου, Θεοδωρουπόλεως, Χριστουπόλεως καὶ Λαοδικείας, εὐλογήσασα δὲ ἐν τέλει καὶ τὸν Μ. Ἁγιασμὸν καὶ

— Κατὰ τὰς Κυριακὰς πρὸ τῶν Φώτων (3), μετὰ τὰ Φῶτα (10), καὶ τῆς 17 καὶ 24 τοῦ μηνός.

Ἑορτὴ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν

Ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν (30 τοῦ μηνὸς) ἐγένετο ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ ἡ νενομισμένη Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Χοροστασία, τελεσθέντος καὶ τοῦ καθιερωμένου μνημοσύνου ὑπὲρ τῶν ἀειμνήστων Ἱδρυτῶν, Εὐεργετῶν, Σχολαρχῶν, Καθηγητῶν καὶ μαθητῶν τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς. Τῇ Α. Θ. Παναγιότητι συνεχοροστάτησαν οἱ σεβ. Μητροπολῖται Προύσης, Πριγκηπονήσων, Σάρδεων, Ἡλιουπόλεως, Θεοδωρουπόλεως, Χριστουπόλεως, Λαοδικείας καὶ Φιλαδελφείας. Τὸν Λόγον τῆς ἡμέρας ἐξεφώνησεν ἀπὸ τοῦ ἱ. Ἄμβωνος ὁ σεβ. Μητροπολίτης Φιλαδελφείας κ. Αἰμιλιανός. Παρέστησαν οἱ Ὀφφικιάλοι τῆς Ἐκκλησίας, τὰ μέλη τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου τῶν Πατριαρ-

χείων, ὁ Πρόεδρος καὶ τὰ μέλη τῶν Ἐφορειῶν τῆς Μ. Σχολῆς καὶ ἄλλων Σχολῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ πλεῖστοι ἐκ τοῦ κόσμου τῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν γραμμάτων.

Πατριαρχικὰ συγχαρητήρια

Τῇ 6ῃ τοῦ μηνός, ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Θ. Ἐπιφανείας παρ' Ἀρμενίοις, ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἐπεσκέφθη καὶ συνεχάρη τὸν Μακαριώτατον Πατριάρχην τῶν Ἀρμενίων κ. Μεσρὼπ ὁ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος κ. Ἀδαμάντιος, μεταβὰς εἰς τὸ Ἀρμενικὸν Πατριαρχεῖον μετὰ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Τ. Γραφείου τῶν Πατριαρχείων κ. Εὐθ. Μαυρίδου

Πατριαρχικὸς Ναός

Τῇ Κυριακῇ, 31ῃ τοῦ λήξαντος μηνὸς Ἰανουαρίου, ἐν τῷ π. Πατριαρχικῷ Ναῷ ἐλειτούργησεν ὁ σεβ. Μητροπολίτης Χριστουπόλεως κ. Μελέτιος, προστὰς τοῦ τεσσαρακονθημέρου μνημοσύνου τοῦ ἐκ τῶν Π. Ἐφημερίων ἀειμνήστου ἀρχιμ. Μελχισεδὲκ Κωνσταντινίδου.

Ἐπισκέψεις

Τῇ 13ῃ τοῦ μηνὸς ἐπεσκέφθη τὰ Πατριαρχεῖα καὶ ἐγένετο δεκτὸς παρὰ τῇ Α. Θ. Παναγιότητι ὁ νέος ἐνταῦθα Γενικὸς Πρόξενος τῆς Πολωνίας ἐντιμ. κ. Z. Szczerbinski, λαβὼν τὰς Πατριαρχικὰς εὐχὰς ἐπὶ τῇ ἀναλήψει τῶν ἐνταῦθα καθηκόντων αὐτοῦ. Τῇ Α. Ἐντιμότητι, ἡ ὁποία προσῆλθεν ἐν συνοδίᾳ τοῦ Διερμηνέως τοῦ Προξενείου κ. Θ. Παπαζιάν, ἐγένετο ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἡ νενομισμένη ὑποδοχή.

Τὸν κ. Γενικὸν Πρόξενον ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἀντεπεσκέφθη τὴν ἐπαύριον ὁ πανοσ. Μ. Πρωτοσύγκελλος κ. Ἀδαμάντιος, μεταβὰς εἰς εἰς τὸ Γ. Προξενεῖον ἐν συνοδίᾳ τοῦ Διευθύνοντος τὴν Διερμηνείαν τῶν Πατριαρχείων κ. Ἀλ. Μελίδου.

Χειροθεσίαι

Ἐγκριθέντος ἵνα, εἰς ἐπιβράβευσιν τῆς ἄχρι τοῦδε ζηλωτῆς καὶ ἐν ἀφοσιώσει πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν διακονίας τῶν ἐπιστατῶν τῶν ἐν Γαλατᾷ ρωσσικῶν ἁγιορειτικῶν Μετοχίων τοῦ ἁγ. Παντελεήμονος καὶ τοῦ ἁγ. Ἀνδρέου ἱερομονάχων Σπυρίδωνος καὶ Νίκωνος, ἐκπληρούντων ἅμα χρέη ἱερέων τῆς ἐνταῦθα εὐσεβοῦς ρωσσικῆς παροικίας, δοθῶσιν τῷ μὲν ἱερομονάχῳ Σπυρίδωνι τὸ ὀφφίκιον τοῦ ἀρχιμανδρίτου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, τῷ δὲ Ἱερομονάχῳ Νίκωνι τὸ δικαίωμα, κατὰ τὰ παρὰ τῇ ρωσσικῇ ὀρθοδόξῳ ἐκκλησίᾳ κρατοῦντα, τοῦ φέρειν ἱ. σταυρὸν ἐπὶ τοῦ στήθους κατὰ τὰς ἱ. ἀκολουθίας καὶ τελετάς, σεπτῇ Πατριαρχικῇ Ἐντολῇ, τὴν χειροθεσίαν ἀμφοτέρων ἐτέλεσεν ὁ σεβ. Μητροπολίτης Λαοδικείας κ. Δωρόθεος, λειτουργήσας τῇ Κυριακῇ πρὸ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως ἐν τῷ ἱ. Ναῷ τοῦ Μετοχίου τοῦ ἁγ. Παντελεήμονος.

Θάνατος

Τῇ 14ῃ τοῦ λήξαντος μηνὸς ὑπερογδοηκοντούτης ἀπεβίωσεν ἡ σεβαστὴ οἰκοδέσποινα ***Μαρία Δημητρίου ἱερέως Ἀθανασιάδου***, πρεσβυτέρα μήτηρ τοῦ ἐκ τῶν σεβ. Συνοδικῶν Ἀρχιερέων Μητροπολίτου Σάρδεων κ. Γερμανοῦ.

Ἡ νεκρώσιμος αὐτῆς ἀκολουθία ἐψάλη ἐν τῷ ἱ. Ναῷ ἁγ. Τριάδος Σταυροδρομίου τῇ 16ῃ τοῦ μηνός, ἐν μέσῳ πυκνοῦ καὶ ἐκλεκτοῦ Ἐκκλησιάσματος προεξαρχόντων τῶν σεβ Μητροπολιτῶν Χαλκηδόνος κ. Μαξίμου, Λαοδικείας κ. Δωροθέου καὶ Φιλαδελφείας κ. Αἰμιλιανοῦ μετὰ τοῦ θεοφ. Ἐπισκόπου Ἐλαίας κ. Ἀγαθαγγέλου. Ἐπικήδειον ἀπήγγειλεν ὁ ἱεροκήρυξ τοῦ Ναοῦ ἱεροδιάκονος Αἰμιλιανὸς Τσακόπουλος. Ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ὁ πανοσιολ. Μ. Ἀρχιδιάκονος κ. Μάξιμος.

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

Ἱερὰ Σύνοδος

Τῇ 12ῃ τοῦ μηνὸς ἐπὶ τῇ ἐνάρξει, μετὰ τὰς ἑορτάς, τῶν τακτικῶν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἐργασιῶν τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, ἀντηλλάγησαν μεταξὺ Αὐτῆς καὶ τῶν σεβ. ἁγίων Συνοδικῶν αἱ προσήκουσαι εὐχετήριοι προσφωνήσεις καὶ ἀντιφωνήσεις.

Ἀνταλλαγὴ ἑορτίων συγχαρητηρίων.

Ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τῶν Χριστουγέννων καὶ τῷ Νέῳ Ἔτει ἀντηλλάγησαν τηλεγραφικῶς τε καὶ διὰ γραμμάτων συγχαρητήριοι καὶ εὐχετήριοι προσρήσεις μεταξὺ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ τῶν Μακαρ. Πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων, τοῦ Μακ. Μητροπολίτου Βαρσοβίας, τοῦ Τοποτηρητοῦ Κύπρου, τῶν σεβ. Ἀρχιεπισκόπων Σιναίου καὶ Ἀμερικῆς, τοῦ ἐν Λονδίνῳ σεβ Μητροπολίτου Θυατείρων καὶ ἄλλων Ἀρχιερέων τοῦ Θρόνου

Ἀντευχετήριοι προσρήσεις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος διεβιβάσθησαν τοῖς τηλεγραφικῶς συγχαρεῖσιν Αὐτὴν σεβ. Τοποτηρητῇ τοῦ Π/χικοῦ Θρόνου τῆς Ρωσσικῆς Ἐκκλησίας Μητροπολίτῃ Μόσχας καὶ Κολόμνης Σεργίῳ καὶ τῷ Ρώσσῳ Μητροπολίτῃ Ἀλεξάνδρῳ Βεδένσκη.

Συγχαρητήρια γράμματα ἀντηλλάγησαν καὶ μεταξὺ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς φίλης Ἐκκλησίας τῶν ἐν Ἑλβετίᾳ Παλαιοκαθολικῶν κ. Ἀδόλφου Κιοῦρι.

Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀμερικῆς

— Ἐπὶ τῇ βάσει σχετικῆς εἰσηγήσεως τοῦ σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς κ. Ἀθηναγόρου, ἐνεκρίθη συνοδικῶς ἵνα παρασχεθῇ τῇ Α. Σεβασμιότητι καὶ τέταρτος Βοηθὸς Ἐπίσκοπος διὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀνάγκας τῆς ἁγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς, ὑπὸ τὸν ψιλὸν τίτλον τῆς ἄλλοτε ὑπαρξάσης Ἐπισκοπῆς Σικάγου. Γενομένων δέ, ἀδείᾳ καὶ προτροπῇ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ψήφων κανονικῶν ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ κατὰ τὴν συνοδικὴν συνεδρίαν τῆς 26ης τοῦ μηνός, ἐκ τῶν προταθέντων συνοδικῶς τριῶν ὑποψηφίων πανοσ. ἀρχιμ. Γερασίμου Ἠλία, Μ. Ἀρχιμ. Καλλινίκου καὶ Μ. Κατηχητοῦ Γερασίμου, ἐπίσκοπος Σικάγου ἐξελέγη παμψηφεὶ ὁ πανοσιολ. Ἀρχιμ. Γεράσιμος Ἠλία.

Τῆς ὡς ἄνω ἐκλογῆς ἀνακοινωθείσης αὐθημερὸν τηλεγραφικῶς τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ Ἀμερικῆς προετράπη ἡ Α. Σεβασμιότης ὅπως προβῇ εἰς τὴν χειροτονίαν τοῦ ἐκλεγέντος.

— Ὑποβληθὲν ὑπὸ τοῦ σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς ἐμελετήθη κανονικὸν ἐρώτημα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου διεβιβάσθη τῇ Α. Σεβασμιότητι ἡ ἀπάντησις τῆς Ἐκκλησίας.

Μητρόπολις Θυατείρων.

Ὑποβληθεῖσα ἀνεγνώσθη συνοδικῶς Ἔκθεσις τοῦ σεβ. Μητροπολίτου Θυατείρων κ. Γερμανοῦ, διὰ τῆς ὁποίας παρέχονται πληροφορίαι περὶ τῶν ἐν ταῖς Ἄνω Χώραις ὀρθοδόξων Κοινοτήτων.

Μητρόπολις Ρόδου

Ληφθεῖσαι διεβιβάσθησαν τῷ σεβ. Μητροπολίτῃ Ρόδου κ. Ἀποστόλῳ ἀποφάσεις ἐπὶ περιπτώσεων κεκωλυμένων γάμων ἐπαρχιωτῶν αὐτοῦ.